

МІСТА

ЧАСОПІС ЛЬВІВСЬКОЇ АРХІЄПАРХІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛІЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

• ЖОВТЕНЬ • 2007 РОКУ БОЖОГО • ЧИСЛО • 8/37 •

2 – 3 стор.

Новини з життя Церкви та Архiepархії.

У Львові гостював Президент

4 – 5 стор.

Знайдено мощі ще одного святого

У монастирі винайдено двигун, що працює без пального

6 – 7 стор.

Митрополит Андрей про сім'ю

Насилля у сім'ї - проблема віку

8 – 9 стор.

10 – 11 стор.

Сенсаційна знахідка у Тернополі

Сексуальна революція чи узаконення розпусти

12 стор.

ЩО ХТО ПОСІЄ, ТЕ Й ЖАТИМЕ!

Народна мудрість гласить: «Брехнею світ пройде, та назад не вернешся». Очевидно, що не випадково сформулювалася ця теза, бо впродовж століть підтверджувала вона свою істинність. Однак на сьогоднішній день вона чомусь не спрацьовує і в той спосіб ставить під сумнів саму себе. Аналізуючи останні події в нашій державі, зростають такі думки, що, по-перше, наші люди звикли до того, що їм постійно говорять неправду, і, по-друге, вони, очевидно, хочуть цю неправду слухати, бо звиклися з нею.

Такі висновки напрошуються після проведення чергової виборчої кампанії, котра щойно відшуміла. Пригадується Майдан і його гасла, виголошені його лідерами: «Бандити сидітимуть у тюрмах», «Багаті поділяться з бідними», «Податки платитимуть усі» тощо. Водночас пригадуються і минулі вибори до парламенту з його заклик «Не зрадь Майдан!», як рівно ж із привабливою обіцянкою «Покращення життя вже сьогодні». Минули роки, проте обіцянки так і залишилися обіцянками, а зраджений народ і далі продовжує бідувати, нарікаючи на обраних ним же «слуг».

Не думаю, що хтось із нас із великою приємністю сприймає рекламні ролики політичних партій, котрі транслювалися телебаченням протягом кількох тижнів. Нам знову обіцяли «золоті гори» і стрімке наповнення гаманців. Ми ж, розуміючи, що нам знову говорять неправду, в черговий раз проковтнули її, втішаючи себе надією, що все одно щось таки та й зміниться. Але чи зміниться?

Думається, що зміни найперше повинні би відбутися в психології кожного із нас. Адже по великому рахунку напевно три чверті сучасного населення України є продуктом виховання комуністичної системи, котра люто ненавиділа Бога і переслідувала Церкву. Будучи фальшивою і брехливою в своїй суті, ця система не могла проповідувати інших цінностей – вона на генетичному рівні намагалася вкоренити облуду і фальш в людську істоту. На превеликий жаль, їй це вдалося. Про це свідчить невідрадний стан моралі нашого суспільства і сукупність цінностей, котрі сьогодні проповідуються.

Наскільки правдомовними можуть бути сьогодні люди, котрі вірою і правдою служили цій безбожницькій системі, до хрипоти захищали її постулати, пропагували її канони, готувалися іти на смерть за її ідеї тощо. Вони, будучи у свій час комсомольськими та партійними ватажками, замикали храми, боронили вести дітей до церкви, на Великдень організували «суботники», у своїх піснях та виступах насміялися з Бога. Будучи у свій час парторганами та комсорганами, силою обставин сьогодні дісталися до влади у нашій державі та знову обіцяють зробити нас щасливими.

Однак, праведна душа завжди розуміє, що правдиве щастя є лише в Бозі, тому й намагається по-християнськи дивитися на події у цьому непостійному світі. Вона розуміє, що пусті слова й обіцянки завжди пустими й залишаться, якщо їх не наповнити Божим духом. Адже недаремно застерігає Господь наш Ісус Христос: «Без мене ж ви нічого чинити не можете» (Ів. 15,5). Якщо з боку кожної людини не буде переосмислення цієї тези, якщо вона не буде впроваджена в життя кожної людини, і власть імущих зокрема, не можемо очікувати якісних змін у нашому парламенті, у нашій державі, у нашому суспільстві тощо. Багато хто помилково вважає, що зможе самотужки щось поправити, або що щось поправиться само по собі. Так не буває. Св. апостол Павло таким говорить: «Коли хто думає, що він є щось, будучи нічим, – обманює себе самого» (Гал. 6,3), а далі каже: «Не обманюйте себе самих: з Богом жартувати не можна. Що хто посіє, те й жатиме». (Гал. 6,7)

А для того, щоб нам дочекатися змін на краще, необхідно зростити нову еліту – чесну, патріотичну і, найперше, богобоязливу. Саме сюди необхідно кинути всі зусилля: зусилля родини, зусилля Церкви, зусилля держави тощо. Якщо з Божою допомогою так станеться, то тоді і рекламні ролики будуть іншими, і вибори проходять інакше, та й обіцянки будуть чесними, і, сподіваюсь, виконуватись вони будуть в повному обсязі.

о. Іван ГАЛІМУРКА, редактор

Кількома рядками...

ПАРК ПАПИ

Поблизу церкви Різдва Пресвятої Богородиці, що на Сихові, наприкінці вересня відбулося урочисте закладення парку імені Папи Римського Івана Павла II. Добру пам'ять про Понтифіка прийшло вшанувати близько п'яти тисяч львів'ян.

«ОСІННІЙ РЕЙД»

6-7 жовтня 2007 року пластуни та члени інших громадських організацій візьмуть участь у змаганнях з пішого мандрівництва «Осінній рейд». Акція проходить в рамках відзначення міжнародного дня туризму і має на меті залучення молоді до спортивного туризму і краснавної діяльності.

ПРЕЗИДЕНТ ВІДВІДАВ РОДИННИЙ ДІМ «ПОКРОВА»

26 вересня 2007 року Президент України Віктор Ющенко відвідав родинний дім «Покрова». Цей заклад відкритий 1 червня 2007 року і діє під опікою отців-салезіян при церкві Покрови Пресвятої Богородиці у Львові.

РЕКОЛЕКЦІЇ У СЕМІНАРІЇ

Реколекції – це особливий час, коли кожний намагається пригадати над власним життям, покликанням... Вони проводяться у семінарії двічі на рік: на початку навчального року, а також у часі Великого Посту. Цьогорічні реколекції відбулися протягом 27-29 вересня і провадив їх о. Юрій Банга, ЧНІ.

ОСВЯЧЕНО НОВУ ЦЕРКВУ

21 вересня, на празник Різдва Пресвятої Богородиці, Преосвящений владика Володимир Війтишин, єпарх Івано-Франківський, освятив нову церкву в с. Горохолино Богородчанського деканату. Велику трагедію рівно один рік тому пережила вся спільнота села, яку провадить о. Іван Бойко, – люди втратили свою святиню: церква згоріла.

ВІДБУВСЯ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СЕМІНАР «АЛКОГОЛІЗМ – ХВОРОБА ВСІЄЇ РОДИНИ»

Протягом 24-26 вересня в м. Новояворівськ Львівської області тривав черговий науково-практичний семінар для голів єпархіальних підкомісій «За тверезість життя», – повідомляє с. Надія Котур, голова Комісії у справах душпастирства охорони здоров'я. Учасниками семінару були представники Бучацької, Івано-Франківської, Самбірсько-Дрогобицької, Стрийської, Тернопільської єпархій, а також Київської Архиепархії і Донецько-Харківського екзархату.

ГРЕКО-КАТОЛИКИ У КАЛЬВАРІЇ ПАЦЛАВСЬКІЙ

23 вересня відбулась небуденна подія: по 50 роках після остаточної руйнації мурованої церкви у Кальварії Пацлавській митрофорний протоієрей Євген Попович, парох Перемиського собору, у співслужінні о. Володимира Даниліва, резидента у Гошівському василянському монастирі, та о. Володимира Красуцького з Мостиськ, освятили хрест, поставлений на місці зруйнованої святині.

ЛЬВІВСЬКА КОПІЯ ТУРИНСЬКОЇ ПЛАЩАНИЦІ ПЕРЕБУВАЄ В М. ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ

Від 16 вересня в м. Хмельницькому перебуває львівська копія Туринської плащаниці. У неділю, 16 вересня, в місцевому греко-католицькому храмі Різдва Пресвятої Богородиці, настоятелем якого є о. Іван Данкович, відбулася урочиста зустріч духовної реліквії за участю численних вірних та представників місцевої влади.

ПРОЩА БРАТСТВА «ВВЕДЕННЯ В ХРАМ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ»

Протягом двох днів, 22-23 вересня, Братство «Введення в храм Пресвятої Богородиці» Львівської духовної семінарії проводило прощу на теренах Самбірсько-Дрогобицької єпархії. Протягом цієї духовної мандрівки братчики відвідали Дрогобич, Нагуєвичі, Лаврів, Доброміль, Биличі та Самбір.

ОСВЯЧЕНО НОВИЙ ХРАМ

У САМБІРСЬКО-ДРОГОБИЦЬКІЙ ЄПАРХІЇ
Нещодавно Преосвящений Владика Юліан (Вороновський), єпарх Самбірсько-Дрогобицький, освятив новозбудований мурований храм Воздвиження Чесного і Животворячого Хреста у селі Крукеничі Мостиського району на Львівщині.

В ДРОГОБИЧІ РОЗПОЧАВСЯ ЮВІЛЕЙНИЙ РІК

У 2007 році виповнюється 200 років з того часу, як українська громада м. Дрогобича придбала у оо. кармелітів храм у центрі міста, який зараз є катедральним собором Пресвятої Трійці. З цієї нагоди проголошено Ювілейний рік для відзначення 200-ліття діяльності храму на українському поприщі.

ЧЕРНІВЕЦЬКОМУ ТУСК «ОБНОВА»

– 9 РОКІВ

22 вересня до Чернівців зібралися представники товариства українських студентів-католиків «Обнова»

(Продовження на 3 стор.)

Президента України вітали львівські салезіяни

26 вересня Президент України Віктор Ющенко відвідав родинний дім «Покрова», що по вул. Личаківській, 175. Цей заклад розпочав свою діяльність у червні 2007 року під проводом монашого Згромадження отців-салезіян при храмі Покрови Пресвятої Богородиці у Львові, а з вересня цього року відкрив свої гостинні двері для десяти хлопців 7-12 років.

Біля церковної брами Президента України зустріли заступник голови Львівської облдержадміністрації Тарас Батенко, начальник служби у справах неповнолітніх Володимир Лис, заступник настоятеля салезіянського згромадження східного обряду в Україні о. Андрій Платош, директор Родинного дому «Покрова» о. Михайло Чабан та велика кількість молоді – вихованців отців-салезіян.

Відтак Президент України привітав присутніх, відвідав та оглянув приміщення родинного дому «Покрова». Крім того, Віктор Ющенко ознайомився з діяльністю салезіянського Згромадження, схвалюючи велику соціальну роботу Церкви в Україні. Також

Президент мав коротку розмову виключно з дітьми родинного дому «Покрова», які згодом в актовому залі показали високому гостю свої таланти, вітаючи його та дякуючи за його приїзд до них.

На завершення Президент вручив дітям подарунки.

Життя Архиепархії

Візит на Золочівщину

21 вересня, у свято Різдва Пресвятої Богородиці, Високопреосвященніший Владика Ігор (Возняк), Архиепископ Львівський, відвідав з пастирським візитом парафію Різдва Пресвятої Богородиці с. Чижів (Золочівський район, Львівської області). Адміністратором цієї парафії є пресвітер Степан Нанівський, який також опікується парафіяльними спільнотами в с. Богутин та с. Красносільці.

У цей святковий день церква Різдва Пресвятої Богородиці с. Чижів відзначала своє 305-річчя. Високопреосвященніший Владика Ігор привітав усіх парафіян та гостей з нагоди цієї дати та свята Різдва Пресвятої Богородиці. У своїй проповіді Владика Ігор зазна-

чив: «Марія кличе нас і вічує нашої помочі, щоби врятувати всіх її дітей, за які її Син пролив свою кров. Чи не захочемо заспокоїти бажання Христового Серця, що кличе з хреста: прагну спасення душ! Чи не потішимо страждальної Матері, яка за душі жертвує на хресті Свого Сина, що дорожчий для неї над її власне життя?» – звернувся до присутніх проповідник.

На закінчення Владика Ігор закликав молитися до Божої Матері і пам'ятати, що хто молиться, той спасеться, а хто полишає щирю молитву, той викидає себе поза борт спасіння.

Прес-служба
Львівської Архиепархії

Дияконські свячення

В 17-у неділю по Зісланні Св. Духа в Архиепархії відбулися дияконські свячення Богдана Тимчишина та Володимира Стеця. Святителем був Високопреосвященніший Владика Ігор (Возняк), Архиепископ Львівський.

У своїй проповіді Владика Ігор наголосив на тому, що Всевишньому не потрібно доводити нашої праведності, бо Він краще за нас знає, хто ми і які ми. «Нам лише потрібно часто приходити і в покорі серця визнавати свої гріхи, каятися перед Господом, підкреслюючи тим самим, що хочемо бути завжди з Ним», – зазначив проповідник.

Закінчуючи своє слово, яке було скероване до нововисвячених дияконів, Владика Ігор побажав їм бути поважними, берегти Тайну віри, не кидатися за брудним зиском і вірно служити Богові та людям. «Ваше завдання – пізнавати Господню волю і сумлінно її виконувати. Цим здобудете заслуги Христа для свого оправдання», – додав на закінчення Архиепископ.

Пам'яті Митрополита

20 вересня у Львівському медичному училищі підготовки та підвищення кваліфікації молодших медпрацівників Високопреосвященніший Владика Ігор (Возняк) освятив каплицю та меморіальну таблицю Архиепископу Володимирі Стернюку.

У своїй проповіді Владика Ігор наголосив, що всіх присутніх тут зібрала подія, яка пов'язана з людиною, що проживала та діяла у нашому місті Львові і не тільки тут – Володимиром

Стернюком, Архиепископом УГКЦ. «Владика Володимир – це муж Церкви, котрий багато витерпів з любові до Бога та свого народу. Не скаржився на владу, котра жорстоко поступала з ним, але прийняв історію свого життя як Божу Волю», – зазначив Владика Ігор.

На закінчення Владика звернувся до всіх присутніх із захопленою пізнавати традиції свого народу, християнам – любити свою Церкву, жити по-християнськи, сумлінно навчатися та

старанно працювати.

У свою чергу, директор училища Іван Луць зазначив, що з виходом УГКЦ з підпілля Владика Володимир щорічно по 2-3 рази приїжджав до цього коледжу, щоби благословити нових студентів та студентів-випускників. Тому з нагоди 100-річчя від дня народження Владика Володимира силами коледжу та Асоціації лікарів-католиків виготовлено меморіальну таблицю Владика Володимиру Стернюку.

Синод єпископів завершує свою роботу

27 вересня розпочав свою роботу Синод єпископів Української Греко-Католицької Церкви, який цього разу проходить на території комплексу національної святині – Матері Божої Ченстоховської – у місті Дойставн (оклиця Філадельфії, США). В роботі Синоду взяло участь 39 ієрархів УГКЦ з України, Хорватії, Польщі, Німеччини та Скандинавії, Франції та країн Бенілюксу, Великобританії, Аргентини, Бразилії, Австралії та Нової Зеландії, Канади та США, які вперше в історії зібралися разом на американській землі.

В коментарі для прес-служби Львівської Архиепархії Високопреосвященніший Владика Ігор (Возняк) наголосив на важливості цього Синоду, оскільки він відбувається в Сполучених Штатах Америки, де є присутні всі діючі єпископи нашої Церкви, і тому буде можливість для зустрічей з людьми, які також бачать єпископів, представників нашої Церкви. «Крім того, основною темою Синоду буде священнича формація, про священника як лідера, від якого дуже багато залежить в наших громадах, а також буде залежати в цілих районах та областях нашої держави та всюди, де присутня наша Церква», – пояснив Владика Ігор.

Робота Синоду єпископів УГКЦ триватиме до 5 жовтня.

Прес-служба Львівської Архиепархії

Приїжджайте у Зарваницю!

У вересні група парафіян львівської церкви Різдва Івана Христителя відвідали За-

її відповідь на щирі молитви, ласки і благодать одужання сходили на хворого князя Тереховлянського

рваницю. Люди в глибокому смиренні та покорі схилялись перед образом Чудотворної Матері Божої, у глибокій зажурі та молитвах проймались муками і страстями Христовими на недавно збудованій Хресній Дорозі.

Львів'ян гостинно зустрів парох церкви св. Трійці митрофорний протоієрей о. Петро-Дмитро Квич. Відправивши Божественну святую Літургію і помолившись за здоров'я прибулих, він благословив нас святими мощами, відкрив врата до престолу Чудотворної ікони, надавши можливість кожному безпосередньо торкнутися образу, випрошуючи в Божої Матері ласки і порятунку. Потім тривала цікава й захоплююча розповідь пароха церкви про Марійський духовний центр, святині, що знаходяться тут, багатотисячні зустрічі, які відбуваються з нагоди великих свят і ювілеїв.

Вперше Мати Божа з'явилася старцеві-монаху у XIII столітті, – каже священник. – З цього часу, як

Василька, на селян із навколишніх сіл, на прибулих здалеку прочан, на вимираючих від страшного мору мешканців Бережан у 1702-1703 рр.

У 1662-1688 рр. Зарваницю кілька разів спустошували турки й татари. Вони повбивали багатьох людей, спалили селянські хати, церкву і монастир. Ікону Божої Матері вдалося врятувати. Згодом її перенесли до новозбудованої дерев'яної, а в 1754 році – до кам'яної церкви.

У 1876 році заходами Греко-католицької Церкви ікону урочисто короновано, а папа Пій IX надав Зарваниці відпустовий привілей.

Ще не раз небезпека загрожувала краю і його захисниці – Чудотворній іконі, особливо у XX столітті (в період Першої і Другої світових воєн, в час розгулу атеїзму). Тоді подільську святиню врятували від знищення місцеві жителі Юлія Монастирська і Павло Деркач, переховуючи її вдома, а в 1988 році вони повернули її до храму Пресвятої Трійці.

Неповторне враження на кожного з нас справила чудова долина над Стрипою, стрімка 75-метрова чотириригусна дзвіниця з п'ятьма дзвонами, Надбрамна церква Благовіщення, новозбудований собор Зарваницької Матері Божої з високомистецькими вітражами, де зображено Митрополита Андрея Шептицького та Патріарха Йосифа Сліпого, а також капличка біля цілющого джерела, велична стела з зображенням ікони, на вершині якої знаходяться корона і хрест – символи єднання нашого народу від часів Русі-України до нинішніх днів.

На закінчення відвідин Марійського Духовного центру Західного Поділля я попросив поділитись учасників поїздки своїми враженнями від побаченого і пережитого. Ось що вони сказали:

Ольга Охрім, організатор поїздки: "Якщо б виникла суперечка з приводу того, хто з парафіян нашої церкви найліпше провів свій вихідний день, я без вагання віддала б перевагу сьогоднішній поїздки".

Ольга Дацько, колишня працівниця Львівського національного університету імені Івана Франка: "Усе було чудово: лагідний сонячний день, неповторні подільські краєвиди, рівномірний і плавний рух старенького «Ікаруса» та зцілюючі душу молитви і напуття нашого доброго священика Андрія Паньківа".

Стефанія Швець, пенсіонерка, учасниця багатьох поїздок до святих місць: "Ідучи до Зарваниці, любувалась побаченими храмами, спорудами народного зодчества. Запамяталась золочівська церква Вознесіння, споруджена у 1604 році, та її старша сестра – церква св. Миколая. Дуже гарну церкву бачила на високому пагорбі у селі Плуґів, а також в інших населених пунктах Львівської і Тернопільської областей.

Володимир ЗАВАДА.

Єпископ УГКЦ знайомився зі східними католиками Індії

На запрошення керівництва Сиро-Малабарської та Сиро-Маланкарської Церков єпископ-помічник Глави УГКЦ владика Гліб (Лончина) в останній декаді серпня відвідав Індію. «Кілька років тому Блаженніший Любомир одержав запрошення від обох Східних Католицьких Церков Індії відвідати їх, але стан здоров'я не дозволив йому це здійснити, – пояснив владика Гліб. – Тому цього року Глава УГКЦ послав мене, аби познакомиться з ними й зав'язати кращі взаємини».

У рамках візиту український єпископ провів зустріч із Главами Сиро-Малабарської та Сиро-Маланкарської Церков Маар Варкі кардиналом Вітаятилом – Верховним Архієпископом Сиро-Малабарської Церкви, і Мар Климисом – Верховним Архієпископом-Католиком Сиро-Маланкарської Церкви, а також відвідав семінарії, монастирі, храми (зокрема, церкву в м. Чаллакуді, що існувала в цьому місті вже в IX столітті) і виступив на Синоді єпископів Сиро-Малабарської Церкви. Крім того, він зустрівся з римо-католицьким архієпископом Верапалі Даніелем Ачарупарампіля. Владика Гліб розповів співрозмовникам про Україну, про історію УГКЦ й нинішній її стан.

«Я покинув ці древні християнські громади збагачений досвідом особистого спілкування з ієрархією, священнослужителями, богословцями людьми та віруючими обох Церков. Справді, великі справи Господь творить у Своїх Церквах, і нам необхідно більше знати одне про одного. Багато чому можемо навчитися у такий спосіб, знайти творчий підхід і... прийнятися за справу», – поділився своїми враженнями єпископ Гліб.

Східні Католицькі Церкви згруповані у п'ятьох континентальних групах: Європі, Північній Америці, Південній Америці й Океанії, Близькому Сході та Індії. Саме в останній знаходяться дві згадані Східно-Католицькі Церкви – Сиро-Малабарська і Сиро-Маланкарська; обидві – Верховно-архієпископські Церкви свого права. Згідно з переданням, Індію євангелізував апостол Тома (прибув у 52 році), і його гріб знаходиться в м. Майляпур, де він загинув мученицькою смертю в 72 році. Тому християни Індії називають себе «християнами св. Томи», – повідомляє Департамент інформації УГКЦ.

RISU

Кількома рядками...

(Продовження, початок на 2 стор.)

Івано-Франківська, Тернопіль, Львова. Зліт молодого української еліти – це свідство братання та нагода привітати іменинника. Цього разу свій неповний ювілей святкувала чернівецька «Обнова».

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ «ПРАВО НА ГІДНЕ ЖИТТЯ»

14-15 вересня в Освітньому центрі УПЦ м. Києва за сприянням Посольства Франції та Посольства США в Україні в рамках заходів до Всесвітнього дня хоспісної допомоги і паліативної опіки проходила Міжнародна конференція з медичного права «Право на гідне життя».

В ДРОГОБИЧІ ВІДКРИТО ДИТЯЧИЙ САДОЧОК ПІД ОПІКОЮ УГКЦ

22 вересня 2007 року у Дрогобичі відкрито перший у єпархії дитячий садочок «Ангелятко», яким заопікувалась УГКЦ. Урочистості розпочались чином освячення, який здійснив Преосвященний Владика Юліян (Вороновський), єпарх Самбірсько-Дрогобицький, та місцеві священники.

У ЛЬВІВСЬКОМУ МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ ВІДКРИЛИ МЕМОРІАЛЬНУ ТАБЛИЦЮ МИТРОПОЛИТА ВОЛОДИМИРА СТЕРНЮКА

20 вересня у Львівському медичному коледжі після-дипломної освіти, що міститься на території Львівської міської комунальної лікарні швидкої медичної допомоги, відбулися урочисті заходи з нагоди 100-ї річниці з дня народження митрополита Володимира Стернюка та 10-ї річниці його смерті.

ЖИТТЯ СВЯТИХ (ТОМ III)

Нещодавно у видавництві «Свічадо» вийшла третя книга з 4-томного видання Дмитра Туптала «Життя святих». Це не лише визначний літературний твір української гагіографії XVII-XVIII ст., а також високоякісний науковий твір.

14-А РІЧНИЦЯ АРХИЄРЕЙСЬКОЇ ХІРОТОНІЇ

19 вересня, у день пам'яті про чудо архистратига Михаїла, у храмі св. свщмч. Йосафата, що у м. Жовква, Преосвященний Владика Михаїл (Колтун), єпарх Сокальський, у співслужінні священників єпархіального управління, а також деканами єпархії святкував цю дату.

УТВОРЕННЯ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОГО САНКТУАРІУ У БІЛОМУ БОРІ

23 вересня 2007 року у Білому Борі, в присутності Перемисько-Варшавського Митрополита Йоана (Мартиняка), Преосвященного Владика Володимира (Юшак), численно прибулого духовенства та близько п'яти тисяч вірних відбулися Богородичні торжества.

ВІЗИТАЦІЯ ШТУТГАРТСЬКОЇ ПАРАФІЇ

Нещодавно до Української громади Штутгарта (Німеччина) із візитацією з Мюнхена завітав Преосвященний Владика Петро (Крик), апостольський екзарх. На зустріч із Владикою Петром прибули як вірні Української Католицької Церкви зі Штутгарту та його околиць, так і православні українці, їхні німецькі друзі.

ОСВЯЧЕНО ЩЕ ОДИН ХРАМ У КАЗАХСТАНІ

У неділю, 16 вересня, в м. Сатпасві Карагандинської області освячено ще один греко-католицький храм в Казахстані. Новозбудовану церкву освятив Апостольський делегат для греко-католиків у Казахстані та Середній Азії митрофорний протоієрей Василій Говера.

МОЛИТВА В ЯВОЖНІ (ПОЛЬЩА)

Понад тисячу осіб прийшло на молитву у суботу, 15 вересня, на терені колишнього концентраційного табору для українців у Явожні. При пам'ятнику, відкритому Президентами Польщі та України, Божественну Літургію відслужив Преосвященний Владика Володимир (Юшак), єпарх Вроцлавсько-Гданський.

У США ТРИВАЄ РОБОТА

СИНОДУ ЄПІСКОПІВ УГКЦ

У ці дні на території комплексу національної святині – Матері Божої Ченстоховської – у місті Дойлставн (околиці Філадельфії, США) триває засідання Патріаршого Синоду єпископів УГКЦ. 2007 рік для УГКЦ у США ознаменований двома подіями: Синодом єпископів УГКЦ, який – вперше у Філадельфії – зібрався на щорічні робочі засідання, а також сторіччям призначення та приїзду першого греко-католицького єпископа у США – Кир Стефана Сотера Ортинського, ЧСВВ.

КАТОЛИЦЬКІ ЄПІСКОПИ З УКРАЇНИ ЗУСТРИЛИСЯ ЗІ СВЯТИШИМ ОЦЕМ

У неділю, 24 вересня 2007 року, з нагоди візиту «ad limina apostolorum», Святіший Отець Бенедикт XVI у замській резиденції в Кастельгандольфо прийняв на аудієнції єпископів римо-католицької ієрархії з України. На особливе запрошення Святішого Отця участь у цій аудієнції взяли також і єпископи Греко-католицької Церкви з України, що змогли прибути до Італії.

«ОСІННІЙ РЕЙД»

6-7 жовтня 2007 року пластуни та члени інших громадських організацій візьмуть участь у змаганнях з пішого мандрівництва «Осінній рейд». Акція проходитиме в рамках відзначення міжнародного дня туризму і має на меті залучення молоді до спортивного туризму і краєзнавчої діяльності.

ПРЕЗИДЕНТ ВІДВІДАВ
РОДИННИЙ ДІМ «ПОКРОВА»

26 вересня 2007 року Президент України Віктор Ющенко відвідав родинний дім «Покрова». Цей заклад відкритий 1 червня 2007 року і діє під опікою отців-салезіян при церкві Покрови Пресвятої Богородиці у Львові.

РЕКОЛЕКЦІЇ У СЕМІНАРІЇ

Реколекції – це особливий час, коли кожний намагається призадуматися над власним життям, покликанням... Вони проводяться у семінарії двічі на рік: на початку навчального року, а також у часі Великого Посту. Цьогорічні реколекції відбулися протягом 27-29 вересня і провадив їх о. Юрій Банга, ЧНІ.

ОСВЯЧЕНО НОВУ ЦЕРКВУ

21 вересня, на празник Різдва Пресвятої Богородиці, Преосвящений владика Володимир Війтишин, єпарх Івано-Франківський, освятив нову церкву в с. Горохолино Богородчанського деканату. Велику трагедію рівно один рік тому пережила вся спільнота села, яку провадить о. Іван Бойко, – люди втратили свою святиню: церква згоріла.

ПОРА НАГАЛЬНИХ ЗМІН

У ПЕНІТЕНЦІАРНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

У неділю, перед святом Воздвиження Чесного Животворячого Хреста Господнього, храм св. Пратулинських Мучеників, що служить для потреб неповнолітніх Бережанської виховної колонії, відвідав Президент України Віктор Ющенко, повідомив капелан Тернопільсько-Зборівської єпархії о. Михайло Бугай.

ВІДБУВСЯ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СЕМІНАР
«АЛКОГОЛІЗМ – ХВОРОБА ВСІЄЇ РОДИНИ»

Протягом 24-26 вересня в м. Новояворівськ Львівської області тривав черговий науково-практичний семінар для голів єпархіальних підкомісій «За тверезість життя», – повідомляє с. Надія Котур, голова Комісії у справах душпастирства охорони здоров'я. Учасниками семінару були представники Бучацької, Івано-Франківської, Самбірсько-Дрогобицької, Стрийської, Тернопільської єпархій, а також Київської Архиепархії і Донецько-Харківського екзархату.

ВІЗИТАЦІЯ ШТУТГАРТСЬКОЇ ПАРАФІЇ

Нещодавно до Української громади Штутгарта (Німеччина) із візитацією з Мюнхена завітав Преосвящений Владика Петро (Крик), апостольський екзарх. На зустріч із Владикою Петром прибули як вірні Української Католицької Церкви зі Штутгарту та його околиць, так і православні українці, їхні німецькі друзі.

ОСВЯЧЕНО ЩЕ ОДИН ХРАМ
У КАЗАХСТАНІ

У неділю, 16 вересня, в м. Сатпаєві Карагандинської області освячено ще один греко-католицький храм в Казахстані. Новозбудовану церкву освятив Апостольський делегат для греко-католиків у Казахстані та Середній Азії митрофорний протоієрей Василій Говера.

МОЛИТВА В ЯВОЖНІ (ПОЛЬЩА)

Понад тисячу осіб прийшло на молитву у суботу, 15 вересня, на терені колишнього концентраційного табору для українців у Явожні. При пам'ятнику, відкритому Президентами Польщі та України, Боже-ственну Літургію відслужив Преосвящений Владика Володимир (Юшак), єпарх Вроцлавсько-Гданський.

У ПЕРЕМИШЛІ ВІДБУЛОСЯ ОСВЯЧЕННЯ ДВОХ
ВІДНОВЛЕНИХ НАДМОГИЛЬНИХ СПОРУД

(Продовження на 5 стор.)

Папа Венедикт XVI дозволив ученим
досліджувати мощі св. апостола Павла

Папа Римський Венедикт XVI дозволив ученим досліджувати останки св. апостола Павла. З цією метою буде розкрито кам'яний саркофаг, знайдений у 2002-2003 роках при розкопках підземної крипти базилики святого Павла «поза міськими стінами» – одного з найбільших римських храмів. У цьому величому соборі на Віа Остієнсе, відновленому в 20-х роках XIX століття після руйнівної пожежі, зберігається багато християнських реліквій. Там же встановлені два чудові вівтарі з уральського малахіту

– подарунок російського імператора Миколи I.

Поховання святого апостола Павла датується часом імператора Феодосія I (379-395 р. н.е.). Раніше дослідники вже робили спроби використати рентген для вивчення вмісту саркофага, але його стіни виявилися занадто товстими й непроникними для променів.

Тим часом Папа Венедикт XVI розпорядився почати підготовку до святкування 2000-річчя від дня народження святого апостола Павла.

Базиліка св. Павла в Римі, де знайдено мощі святого.

Виявлені мощі ще одного з учнів Ісуса Христа

У стародавньому карабаському монастирі Дадіванк були проведені розкопки, в результаті яких виявлено мощі одного із 70 учнів Ісуса Христа – Даді, іменем якого і названий монастир.

Як повідомив очільник Арцахської єпархії Вірменської Апостольської Церкви архієпископ Паргев Србазан, проповідники

християнства у Вірменії з'явилися в I столітті н.е. Першим із 70 учнів Ісуса Христа, який добрався до східних меж Вірменії (Арцах – історична назва Нагірного Карабаху) був Єлїсей, котрий прийняв мученицьку смерть у Північному Арцаху, в м. Гіс. Згодом його мощі перевезли в Мартакертський район Нагірного Карабаху, де заснували монастир святого Егіше (Слісея).

– Пізніше апостол Тадей послав в Арцах свого товариша Даді, який також прийняв тут мученицьку смерть. На його мощах було споруджено перше святилище-мартіріум. У IV столітті на мощах Даді була споруджена перша церква, що почала називатися церквою святого Даді. Уже потім на основі цієї церкви виріс монастирський комплекс, одна за одною були споруджені три церкви. В 12-13 столітті це був уже великий монастирський комплекс, який мав широку популярність. Після Егіше й Даді сам Тадей приїхав у Вірменію, також прийнявши мученицьку смерть, –

сказав Паргев Србазан.

Говорячи про ідею проведення розкопок з метою виявлення мощів святого Даді, архієпископ зазначив: «Більша стела перед вівтарем церкви стала для нас знаменням – якщо мощі Даді збереглися, то вони повинні бути саме під цією стелою. Мощі справді виявилися тут. Ми розкопали їх 21 липня: за церковним календарем – це саме день святого апостола Тадея. Ми взяли невелику частину мощів, а решту поклали в спеціальний склеп і перепоховали. Поховання було здійснене за всіма християнськими канонами. Найближчим часом в урочистій обстановці ми офіційно вручимо частину мощів Даді Католикозові всіх вірмен».

За словами Паргева Србазана, знахідка має загальнохристиянське значення, є найбільшою подією для християн усього світу. Архієпископ також повідомив, що в монастирі Дадіванк здійснені масштабні реставраційні роботи: відреставровані два храми, дзвіниця, притвор.

Християнські лідери закликають США обмежити продаж зброї

Американські та світові християнські лідери закликають адміністрацію США обмежити вільний продаж зброї у країні. Приводом до цих закликів стала трагедія в Технологічному університеті штату Вірджинія, де південнокорейський студент розстріляв понад 30 чоловік.

«Ескалація насильства із застосуванням вогнепальної зброї спонукує нас закликати покінчити з виробництвом і вільним поширенням цих інструментів руйнування, – заявив генеральний секретар Національної ради Церков США пастор Роберт Едґар. – Віра, що навчає про співчуття до всіх дітей Божих, виступає проти будь-яких форм насильства».

Пастор Едґар нагадав, що релігійні та світські організації, стурбовані частими випадками насильства із застосуванням

зброї, неодноразово зверталися до конгресу США й адміністрації президента, «але нічого не було зроблено для того, щоб зупинити цю хвилю». «Стає все більш і більш очевидним, що вогнепальна зброя замість того, щоб надати людям безпеку, яку вони шукають і на яку заслуговують, лише підсилює почуття занепокоєння та небезпеки», – підкреслив Едґар.

Лідер Всесвітньої ради Церков пастор Семюель Кобіа також прокоментував трагедію у Вірджинії: «З повагою до пам'яті всіх загиблих та з турботою про майбутнє ми всі повинні задуматися над питанням: чому відбуваються подібні вбивства? чому ці випад-

ки повторюються?» За словами пастора Кобіа, сьогодні багато хто в усьому світі потрапляє у ту ж ситуацію, що й студенти Вірджинського університету, стаючи жертвами нерегульованої торгівлі зброєю.

«Ми молимо Бога про те, щоб рідні, друзі й колеги загиблих знайшли розраду та зцілення, незважаючи на те, що вони ніколи не зможуть забути цей дивовижний акт безглузого насильства, – заявив генсек Всесвітнього альянсу Реформатських Церков пастор Сетрі Ньомі. – Ми також молимося за Сполучені Штати Америки та за всі народи, які борються зі спокусою покладатися в пошуках безпеки на зброю».

У США будують місто для католиків

Колишній моряк, що був вихований черницями і доробився статків, продаючи піцу, затіяв грандіозний проект, вартість якого оцінюється в \$350 мільйонів. Він має намір побудувати перше в Америці місто, яке буде управлятися згідно з суворими католицькими принципами. У новому місті Аве Марія, що виникне на території штату Флорида, будуть абсолютно заборонені аборти, порнографія та протизаплідні засоби. 68-річний засновник мережі «Піца Доміно» Том Монаган відкинув протести з боку активістів за цивільні права, заявивши, що аптеки Аве Марії не будуть продати презервативи чи протизаплідні пігулки, а мережа кабельного телебачення міста не транслюватиме жодного каналу зі

знаком «Х».

Перші обриси майбутнього міста переконаних католиків уже проглядаються серед колишніх ферм, в 90 милях на північний захід від Маямі. Місто буде зосереджене навколо церкви висотою в 30 м і першого за останні 40 років католицького університету у США. Ректор цього вузу Ніколас Дж. Хілі зазначив, що майбутні студенти повинні «допомогти створювати місто Бога» у країні, що потерпає від «катастрофічного культурного краху».

Монахан продав свої піцерії в 1998 році приблизно за мільярд доларів. Набожний католик, що вкладає мільйони в різні релігійні проекти, включаючи радіостанції, початкові школи та католицький юридичний факультет у Мічігані, викупив 5000 акрів землі, раніше використовуваної сезонними фермерами. Територія на захід від боліт Еверглейдс зможе вмістити до 30.000 мешканців. При цьому близько 5000 студентів будуть

розміщені в просторому кампусі. Влада Флориди вже оголосила проект дійсно «золотою жилою» для слаборозвинутих районів. На помпезній церемонії закладки будинку університету був присутній губернатор Джеб Буш. На цей час інтерес до придбання будинків у незвичайному місті висловили вже 7000 чоловік.

Настоятель монастиря винайшов двигун, що працює без пального

Газета «Палітра тижня» та інші грузинські видання публікують сенсаційні інтерв'ю з о. Квіріке Габідзашвілі, настоятелем монастиря святої мучениці Кетеван, що діє в селі Цуртаві Болніського району. Отець Квіріке, який раніше не займався природничими науками і не володіє відповідною технічною підготовкою, запевняє, що ідея винаходу двигуна, котрий пра-

цює без пального і «здатен докорінно змінити геополітичну карту світу», виникла у нього давно. За цю ідею закордонні фахівці вже пропонували о. Квіріке мільйони.

Суть монастирського нововведення проста – використати як альтернативне джерело енергії вакуум. На основі цієї ідеї була розроблена модель двигуна, що не потребує ні бензину, ні дизельного палива. Він працює на енергії, що самопороджується, вакууму, що надає руху валу, який, у свою чергу, обертає стрижень. Але ні креслень, ні інших подробиць о. Квіріке не повідомляє, оскільки винахід ще не запатентований. За його словами, можна налагодити виробництво вакуумних двигунів будь-якого об'єму – і для малогабаритних автомобілів, і для гігантських

лайнерів. Паралельно вирішується проблема електрики та опалення.

Як пише грузинська преса, проект вакуумного двигуна у випадку підтвердження на практиці приховуваних поки що теоретичних розрахунків може стати «небезпечним», оскільки принесе колосальні збитки, якщо не повне руйнування, усім – від гігантів до карликів світової енергетики. Журналісти газети «Аліа» зв'язалися з головою парламентської комісії з галузевої економіки Ніко Лекішвілі, котрий дав дозвіл на придбання патенту вакуумного двигуна, запросив його винахідника з'явитися в «Грузпатент» та ознайомити фахівців зі своїми розрахунками та кресленнями.

Далай Лама виступає проти діяльності християнських місіонерів в Азії

Далай Лама висловив критику на адресу християнських місіонерів у Монголії та в інших азійських країнах.

Глава тибетських буддистів, який перебував із десятиденним візитом у Німеччині, відзначив в інтерв'ю телекомпанії ARD: «Неправильно віддаляти людей від їхньої культурної спадщини. Краще й надійніше залишатися у своїй власній традиції. Я був недавно в Монголії (а також чув, що там відбувається й у Тибеті) і зустрів християнських місіонерів. Я сказав їм прямо: «Це – буддистська країна, а не місце для навертання» Тут, на Заході, у своїх лекціях я завжди говорю людям: «У вас – єврейсько-християнська традиція. Краще в ній і залишатися».

Нгагванг Ловзанг Тенцзін Г'ямцхо – приблизно так іменують Далай Ламу по-тибетськи – з 1959 року живе у вигнанні в індійському штаті Хімачал-Прадеш. Можливо, він буде останнім, чотирнадцятим за рахунком, Далай Ламою в історії Тибету. Уже в 1969 році він зробив офіційну заяву про те, що майбутнє інституту далай-лам належить від жителів Тибету. Це означає, що якщо більшість тибетців

вирішать, що інститут далай-лам виконав своє призначення і більше не відіграє значної ролі для тибетської нації, то він припинить своє існування. Вважається, що Далай Лама XIV – земне втілення Будди Авалокітешвари.

«Я думаю, – сказав Тенцзін Г'ямцхо в інтерв'ю радіостанції Deutsche Welle, – що якщо мені доведеться найближчим часом покинути цей світ, то більшість тибетців висловляться за збереження традиції. А якщо я проживу ще років 20-30, то не виключено, що рішення буде іншим».

ВОЙНІВ УГА

17 вересня 2007 року на головному комунальному цвинтарі Перемишля відбулось урочисте освячення двох відновлених надмогильних споруд воїнів УГА – поручника Симона Шкрететка і Ярослава Голінача, які полягли за волю України.

КАТОЛИЦЬКІ ЄПІСКОПИ З УКРАЇНИ ЗУСТРІЛИСЯ ЗІ СВЯТИШИМ ОТЦЕМ

У неділю, 24 вересня 2007 року, з нагоди візиту «ad limina apostolorum», Святіший Отець Венедикт XVI у замській резиденції в Кастельгандольфо прийняв на аудієнції єпископів римо-католицької ієрархії з України. На особливе запрошення Святішого Отця участь у цій аудієнції взяли також і єпископи Греко-католицької Церкви з України, що змогли прибути до Італії.

НОВОВІСВЯЧЕНІ ЄПІСКОПИ УГКЦ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У СПЕЦІАЛЬНОМУ КУРСІ В РИМІ

Від 17 до 25 вересня у Римі проходив курс для нововісвячених католицьких єпископів, який щороку організовує Конгрегація у справах єпископів при Римському Апостольському престолі. Цього року зібралось близько 110 нових архиєреїв. Серед них – шість владик Української Греко-католицької Церкви: Владика Діонісій (Ляхович), Владика Богдан (Дзюрах), Владика Ярослав (Приріз), Владика Іван (Бура), Владика Мирон (Мазур) та Владика Кен (Новаківський).

Мета курсу – ознайомлення єпископів із функціонуванням структур Святого Престолу, його конгрегаціями, комісіями та апостолятом. Упродовж цих днів єпископи мають нагоду познайомитися із різними ділянками праці та служіння: благодійницькою, освітянською, видавничою, розважити над актуальними викликами часу і ролі Церкви та єпископату в сьогоденні.

ПРЕДСТАВНИКИ 30-ТИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН ЗАКЛИКАТИМУТЬ ДО ПРИМИРЕННЯ ТА ПОРОЗУМІННЯ

21 вересня у столиці України вперше на пострадянському просторі проходила генеральна асамблея Конференції європейських комісій «Справедливість і мир». Зустріч відбулася на запрошення та за участі Блаженнішого Любомира, Глави УГКЦ. На церемонії відкриття у готелі «Либідь» Предстоятель УГКЦ звернувся до учасників асамблеї зі словами привітання та побажання успішної й плідної праці.

ГЛАВА УГКЦ ЗУСТРІВСЯ ІЗ АВСТРІЙСЬКИМИ ЖУРНАЛІСТАМИ

19 вересня у своїй замській резиденції за Києвом Блаженніший Любомир, Глава Української Греко-Католицької Церкви, зустрівся із журналістами, які прибули з Австрії. У розмові з гостями Глава УГКЦ зупинився, зокрема, на аналізі релігійної ситуації в Україні. При цьому Предстоятель УГКЦ в особливий спосіб підкреслив важливість існування Всеукраїнської ради Церков і релігійних організацій, яка є свого роду «лабораторією правдивого і живого богословського діалогу».

ЗУСТРІЧ ЩОДО ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНИХ СТОСУНКІВ

18 вересня у приміщенні Секретаріату Верховного Архiepіскопа у Києві відбулася зустріч Блаженнішого Любомира з виконуючим обов'язки голови Державного комітету національностей і релігій Георгієм Поповим. На зустрічі також були присутні заступник голови комітету Микола Новиченко та керівник Секретаріату Верховного Архiepіскопа УГКЦ протоієрей Олекса Петрів.

У БРАЗИЛІЇ ВІДБУЛАСЯ АРХІЄРЕЙСЬКА ХІРОТОНІЯ НОВОГО ЄПІСКОПА УГКЦ

У неділю, 16 вересня, у Бразилії сталася важлива подія в житті УГКЦ: цього дня відбулась архиєрейська хіротонія Владика Даниїла (Козлинського) – нового єпископа-помічника Куритибської єпархії святого Івана Христителя для українців-католиків у Бразилії. Свячення відбулись в церкві Пресвятого Серця Ісусового в містечку Маллет у штаті Парана.

(Продовження на стор. 8, 9)

Оксана САПЕЛЯК (Львів)

Питання сім'ї у творах митрополита Андрея Шептицького

В українській етнологічній науці лише в останні два десятиліття зріс інтерес до проблем сім'ї та сімейного побуту. В радянській етнографії майже зовсім були усунуті питання історичного значення української родини у збереженні та розвитку визначальних рис народу: мови, етнічної самосвідомості, культурно-побутових традицій [15, с.322]. Не кажучи вже про національну та релігійну свідомість. Вивчалася головним чином сімейна обрядова культура.

Проблеми ж сім'ї були предметом дослідження московських етнологів (Бромлей Ю.В., Кашуба М.С., Семенов Ю.І., Ганцкая О.А., Харчев А.Г., Янкова З.А.), які моральні принципи розглядали як щось відособлене від релігійних переконань, як таке, що існує паралельно до світогляду, релігійного чи атеїстичного [19, с.59]. Тільки в роки відновлення незалежності України з'явилося чимало праць, в яких розглядаються важливі проблеми традиційної та сучасної сім'ї українців. Однак дотепер у більшості наукових студій про родину мало використовуються праці богослова, історика, дійсного члена Наукового Товариства ім.Шевченка, знавця народної культури і побуту митрополита Андрея Шептицького. Дослідник творчості Шептицького Анатоль Базилевич наголошував: «Митрополит Андрей був великим знавцем людських душ узагалі, а національним психологом, знавцем української вдачі ... зокрема» [11, с.15]. Недостатню увагу вчених до спадщини митрополита Андрея можна пояснити живучою радянською традицією оминати в наукових працях творчість церковних діячів, хоч нині ніхто не заперечує факту, що релігія є істотним елементом суспільного життя. Сучасний етнолог і богослов Ганс Кюнґ справедливо зазначав, що «... відділяти етнологію від науки про релігію ... можна тільки в теорії, але не на практиці» [20, с.224]. А вже взаємні зв'язки між культурою європейців, в т.ч. українців, і християнською вірою тривали і багатосторонньо обумовлені, особливо, що стосується родинних взаємин, виховання, поведінкових норм тощо.

Насамперед варто хоч коротко зупинитися на тих важливих загальних філософсько-етичних категоріях, які розглядав Шептицький у зв'язку з питанням взаємовідносин людей: мораль,

свідомість, совість. Для сучасної пострадянської людини, вихованій на атеїстичній інтерпретації цих понять, вкрай важливо вияснити їх християнський смисл. Радянська наука не заперечувала, що мораль регулює поведінку людини у всіх сферах суспільного життя – у праці, побуті, політиці, науці, сімейних, особистих, групових, міжнародних відносинах, але вказувалося, що «осмислення моралі органічно входить в процес вироблення суб'єктом власної моральної позиції», «моральні норми відтворюються внаслідок вимог і оцінок громадської думки» [18, с.187-188]. Отже, згідно з цією філософією, мораль опирається на: 1) власну совість особи і 2) громадську думку. Таке пояснення моралі митрополит назвав «дивними сентенціями», коли усувається закон, а на його місце поставлено волю людей. У такому випадку найвищим законодавцем стають громадські погляди, які не є стабільними, а історично змінюються: «... те, що вчора вважалося злочином, завтра може сприйматися байдуже, а післязавтра – заслуговувати похвали» [1, с.237]. Окрім того, громадська думка дуже часто помиляється. З цього приводу промовистий приклад, що його наводить Шептицький, – суд над Сократом. І, нарешті, навіть тоді, коли особа підпорядковується громадській думці, ще дуже далеко «... від того добровільного або й недобровільного прийняття примусу, наложеного загальною думкою людей, до поняття святого обов'язку» [1, с.237], тобто усвідомленого морального закону, яким має керуватися індивідум.

Другий чинник, на який оперта мораль, згідно з радянською етикою, – совість, здатність особи здійснювати моральний самоконтроль. Однак митрополит рішуче відкидає можливість опертя моралі на совість, оскільки совість не є самодостатньою категорією. Розглядаючи дефініцію «совість», він звернув увагу на те, що у грецькій і латинській мовах «свідомість» і «совість» позначаються одним словом, оскільки вживаються на означення внутрішнього життя людини, знання людини самої себе. Однак людина не може себе пізнати, бо «те, що є in potentia, не пізнається». Справді, пізнати можна те, що виявлено у діях, вчинках, що знаємо, спостерігаємо. Психологічні спостереження особи групуються навколо двох предметів нашого знання: з одного боку людина пізнає Бога, а з другого – «цілий зовнішній світ, а передовсім інших подібних до нас – людей». Пізнання цих двох реалій і є свідомістю.

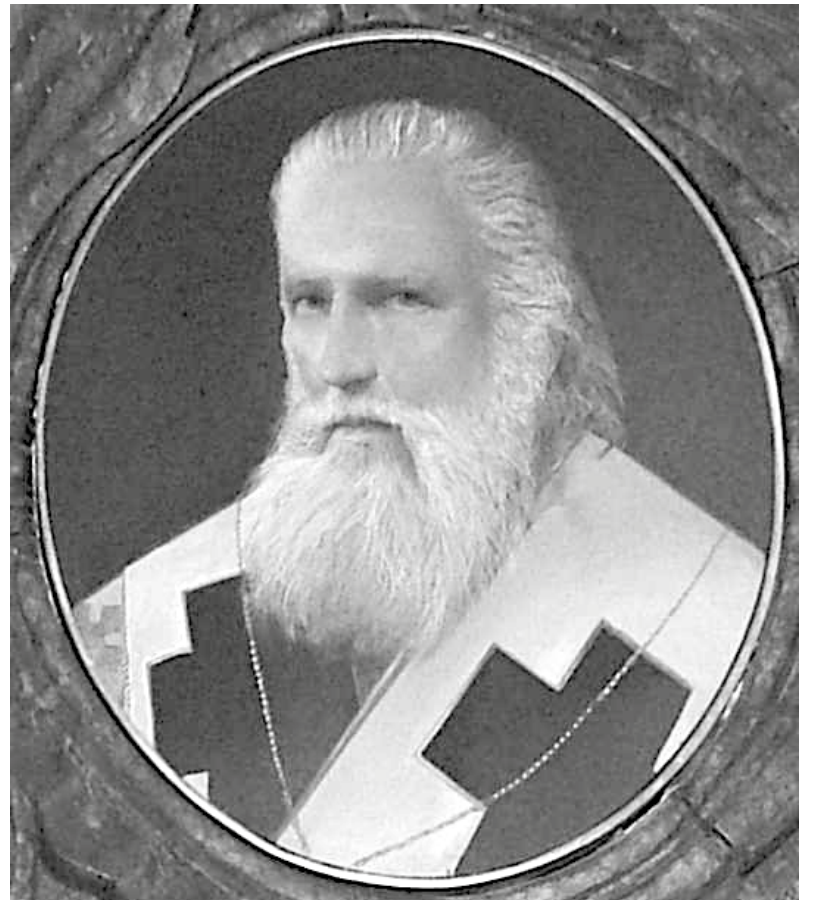
Совість же – не що інше, як свідомість «моральної сторони наших відносин до Бога, себе самих і людей» [1, с.228]. Совість особи порівнює власні її вчинки

з пізнаними розумом правилами, які продиктовані чи співвідносяться з природним законом. Отже, людина може судити сама себе, тільки порівнюючи свої вчинки із законом. Тобто совість не може бути чинником моралі за своєю суттю, оскільки вона є похідною моралі. Причому совість може вважати мало важливим в моральності те, що насправді має велике значення, дозволяючи те, що забороняється, недобачати обов'язків або взагалі не вважати за обов'язок те, що є саме таким. Отже, совістю не можна підмінити морального закону.

Шептицький чітко формулює думку про те, що справжній поступ і розвиток опирається єдиною на законі, на усвідомленому розрізненні понять добра і зла: «Там, де затирається границя між цими поняттями... зникає всяка любов поміж людьми, занепадає святість родини...» [9, с.424], оскільки мораль – не що інше, як закон Божий. Заперечивши й усунувши цей об'єктивний закон, мораль позбавлялася її базису. Отже, мораль втрачала свій смисл, відтак, зрозуміло, не могла не занепадати.

Дотримання моральних правил – необхідна умова процвітання суспільства, нормальних взаємин у громаді, родині. Наскільки важливою для окремої особи і суспільства взагалі вважав митрополит саме родину, говорить те, що вже в перших його посланнях ідеться про проблеми сім'ї. Пояснюючи причину своєї уваги до родинного життя, він фактично вперше дав визначення сім'ї, як основи людського життя і основоположної структурної одиниці суспільства. Родина є «... першою умовою щастя і сили кожного зокрема, – кожного організму, з якого складається загальний суспільний організм» [4, с.19]. Радянська етнологічна наука визнавала, що сім'я є соціальним інститутом і водночас малою соціально-психологічною групою, яка керується як законодавством, так і традиціями, ціннісними орієнтаціями. Однак оминалося роз'яснення суті ціннісних орієнтацій народу. Насадження матеріалістичного світогляду орієнтувало на матеріальне добро. Відтак дотепер учені, визначаючи функції сім'ї, домінують вважать матеріальні, фізіологічні аспекти її існування.

Шептицький також не відкидав матеріальної сторони життєдіяльності родини. У своєму першому посланні він писав: «Працюйте, дбайте про добра туземні, цінність їх» [3, с.6]. Більше того, він вважав, що у розвиненому цивілізованому суспільстві критерієм рівня економіки є, власне, добробут кожної родини: «найліпшою основою економічної сили суспільства» є не загальні показники, а «пересічна заможність усіх». Митрополит

дав відповідь на сучасне становище українців: «Небагато придадуться багатства суспільства, коли вони нерівномірно розподілені на всі верстви населення і на всі одиниці» [3, с.6]. Однак таке завдання неможливо здійснити без моральності, оскільки за умов відсутності етики (морального закону) неможлива рівновага прав і обов'язків.

Між матеріальним життям і мораллю існує нерозривний зв'язок. Економічна і політична площина суспільного життя, яка не побудована на фундаменті моралі, неспроможна забезпечити міцного базису для окремої особи, родини і суспільства в цілому, що спостерігається у багатьох посткомуністичних країнах. Політичний та господарський чинники, поза сумнівом, важливі для суспільства, але вони не носять тривалого характеру. За висловлюванням сучасного австрійського вченого Коха, країна «позбавлена духовних цінностей, стане забавкою для тих, хто при владі» [22, с.13]. Віками тими духовними цінностями для європейських народів, в т.ч. українців, була християнська родина. Митрополит переконливо доводить, що майбутнє належить тим народам, тим суспільствам, в яких основоположна одиниця – родина – «є річчю святою» [4, с.22].

Оскільки головною цінністю, інспірованою Євангелієм, є любов, митрополит Шептицький категорично висловився про те, що основою укладання шлюбу між молодими має бути любов: «... подружжю не буде стояти, як не опреться на любові ... Любов, що в'яже родину в одно, дає їм ... щастя, якого не дає ніколи ні багатство, ні слава, ні жодні інші дочасні добра» [5, с.80]. Таким чином митрополит рішуче виступив проти поширеної традиції одруження з розрахунку, часто з волі батьків. Таке ставлення до шлюбу Шептицький запроваджу-

вав на практиці. Він зобов'язував священників «стояти на сторожі свободи молодих і рішуче ніколи не давати вінчання, коли одна сторона вінчається під натиском родичів». Мало того, митрополит вважав такий шлюб недійсним, таким, що його потрібно розірвати, як звільнення від «тяжкої неволі... бідних покривджених жінок» [8, с.122]. Любов у родині Шептицький розглядав значно ширше, ніж фізіологічні потреби, які не забезпечують стабільності сім'ї.

Ця думка вченого підтверджується нинішніми реаліями. 1994 року вчені Інституту «Проблеми людини» провели соціологічні дослідження в шести регіонах України (Київ, Львів, Одеса, Тернопіль, Чернігів, Харків) серед молодих людей віком 30 років. Виявилось, що 73,3% респондентів одружувалися по любові, проте вони не підтвердили, що щасливі у подружньому житті. Причинами такого стану речей дослідники називають соціальні негаразди та фізіологічну несумісність [10, с.253]. З такими висновками навряд чи можна погодитися. Власне, задоволення лише фізіологічних потреб Шептицький називав фальшивою любов'ю: «Любов у родині має провадити до вищої любові Божої... має не лише тіла, а й душі в одно в'язати» [5, с.82]. Він заперечував думку про те, що соціальні умови є причиною руйнування сімей: «Навіть найбіднішому можна... поставити хату родини, щоб вона була звернена до сонця». Тим сонцем для родини є моральний закон, його неухильне дотримання, виконання обов'язків, які подружжя «бере на себе один перед одним, але насамперед перед Богом» [5, с.77].

(Продовження у наступному номері)

НАСИЛЬСТВО В СІМ'ЯХ

Проблема насильства в сім'ї є однією з найактуальніших для українського суспільства. За даними Міністерства внутрішніх справ України, на облік за здійснення насильства в сім'ї знаходиться 85 тис. 178 чол. Дані неурядових організацій також підтверджують надзвичайну гостроту проблеми розповсюдження різних форм насильства в українських сім'ях. А із соціологічного опитування, проведеного Українським інститутом соціальних досліджень ім. Яременка в березні 2007 року, випливає: більшість респондентів вважають, що проблема насильства в сім'ї є актуальною проблемою для України (81%) і світу в цілому (84%). До речі, нещодавно на телебаченні почула також, що 75% українських чоловіків хоча б раз у житті били своїх жінок.

Інколи просто хочеться закрити вуха та очі і не бачити всього цього жаху, що відбувається навкруги нас. Особливо важко слухати розповіді подружки, яку б'є чоловік, коли вона докоряє йому за те, що він десь вештається ночами, чи бачити сусідську дівчинку із сльозами від побоїв батька-алкоголіка. Одразу виникає запитання: звідки у людей стільки жорстокості? Чому одним Бог посилає безтурботне життя, а іншим – гіркий полин? Одного разу подружка після чергового побою чоловіка прийшла у сльозах і сказала, що зневірилася в житті, втратила віру в Бога, який послав їй таку гірку долю, і вкінці, плачучи, сказала, що не хоче більше жити. З одного боку, мені її було дуже шкода, а з іншого, ви не повірите, я їй заздрала: Бог її любить, якщо посилає їй такі важкі випробовування! Як мовиться в приказці: «Кого Бог милує, того й бичує». А ще згадала, як одного разу священник на проповіді говорив про те, що кожна людина повинна за все спокутувати: хтось покутує в молодості, хтось – у зрілому

віці, хтось – у старості, а ще хтось – на тамтому світі; хтось покутує за свої гріхи, а хтось – за гріхи батьків, дідів і хто-зна яких ще поколінь. Отже, моя подружка покутує зараз, а, отже, не буде покутувати потім, а якщо й буде, то менше, ніж ті, які живуть щасливим життям без терпіння. Коли я говорю про це подрузі, то вона лише іронічно посміхається і вдає, що не вірить у це. Але я ж знаю, що підсвідомо вона сама розуміє правдивість моїх слів і їй стає легше, у неї з'являються нові сили нести той хрест, який випав на її плечі. А що ще залишається їй робити? Хіба що

розлучитись, а, отже, зламати дану Богові клятву. З іншого боку, можливо, Бог посилає їй таке терпіння для того, щоб перевірити, як виконує вона Божу заповідь – прощати. Кожного дня кожен із нас говорить Господу в молитві «Отче Наш»: «І прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим». З цього випливає: якщо ми не будемо прощати, то й Бог нам не простить. А ми перед Богом завинили набагато більше, ніж наш найбільший кривдник перед нами. Отже, єдиний вихід – терпіння, – як писав свого часу у концтаборах далекої Мордовії відомий український поет Василь Стус: «Терпи, терпи, терпець тебе шліфує». Справді, терпіння відшліфує нашу душу від гріхів.

Якщо підійти до цієї проблеми

з іншого боку, можна побачити й іншу причину страждань моєї подружки – непослух. Вона два роки жила з цим деспотом без шлюбу. Коли вона ще тільки зустрічалася зі своїм майбутнім чоловіком, то Бог показував їй, яка він жорстока людина. Він бив її, коли вона йшла з кимось танцювати на дискотеці, коли подарувала посмішку однокласнику, якого не бачила два роки, навіть коли скоса дивилася на нього за те, що він оглядався на вулиці за іншими дівчатами. Але вона не звертала на це уваги і сліпо любила його. Вона не прислухалася до Божих порад у цей

час. Був навіть випадок, коли він її покинув і знайшов собі іншу. Але моя подружка настільки була одурманена цією любов'ю до нього, що прийняла його після підлої зради. То хіба Бог винен, що вона вийшла за нього заміж, що не помічала більше нікого, тоді як багато хороших хлопців залицялись до неї? А найгірше те, що вона не послухала батьківської науки і переступила через гріх дошлюбної чистоти. Тому, можливо, саме за цей гріх сьогодні вона так важко покутує.

Найважче мені було зрозуміти, чому від батьківських знущань потерпають діти. Звичайно, інколи, коли наше дитя вже переступає всі межі дозволеного і показує свої принципи, то дитину потрібно якось покарати, – але ж не калічити! До речі, мама однієї моєї знайомої так побрила

свою дитину по голові, що та потрапила в психлікарню і зараз на її щасливому житті можна поставити хрест. Бувають ще такі випадки, що батьки б'ють дітей просто так, аби показати свою силу і верховенство в сім'ї. То хіба таку людину можна назвати людиною? Навіть тварина не здатна так знущатися над своїм дитинчам. Як земля взагалі носить таких підлих осіб? І знову – з цього можна декілька висновків. Хто найбільше б'є своїх дітей? – алкоголіки, наркомани, ті, чий батьки розлучилися, і ті, котрі росли сиротами при живих батьках – вихованці дитячих будинків. Отже, коріння насильства сягає набагато глибше, ніж може здатися на перший погляд. Тому потрібно викорінювати це зло з нашого життя. Кожен, хто має дитину, повинен усвідомити, який великий обов'язок стоїть перед ним. Кожен чоловік та дружина повинні пам'ятати, яку клятву давали вони на весільному рушнику, і в жодному разі не зламати її. Адже зламана клятва веде до зламаного життя їхньої дитини, яка в майбутньому, скоріш за все, стане алкоголіком, наркоманом чи тираном. При вихованні дитини потрібно кожного дня закликати на допомогу Бога, а своїх дітей із самого дитинства віддавати під опіку Матінки Божої – діти Марії просто не можуть бути жорстокими.

Статистика свідчить, що найчастіше діти живуть так, як жили їхні батьки. Іншими словами, до якого життя діти звикають з дитинства, таким життям вони житимуть, коли стануть дорослими і матимуть власні сім'ї. Одні кажуть, що це спадкове, інші твердять, що воно набуте під час виховання. Але все одно наслідок один і той же: якщо батько б'є маму та дітей, то в більшості випадків таким самим у майбутньому буде і його син. Проте все можна змінити, адже що неможливо в людей, те можливо в Бога. Тому за щасливе сімейне життя своїх дітей потрібно просити Бога ще від того часу, коли вони в пелюшках.

Як би там не складалося в житті, потрібно у всьому бачити Божу волю і нести всі хрести,

які нам посилає Бог, навіть якщо вони дуже важкі. А головне – потрібно пам'ятати, що хрест Божого Сина був набагато важчим. Зупинити насилля в сім'ях вже зараз можемо лише через молитву, піст та причастя. Адже, як відомо кожному християнину, молитва мури ламає. В одній історії розповідається, що чоловік часто нападितку приходив додому і коли дружина починала йому дорікати, він жорстоко бив її. Якось на сповіді священник порадив цій жінці не відзиватися до чоловіка, коли той приходив додому в нетверезому стані, а молитися в цей час. Жінка так і зробила. Чоловік один, другий, десятий раз прийшов додому п'яний, а жінка замість того, аби влаштувати йому скандал, молилася перед образом Розп'ятого Спасителя. Одного разу чоловік запитав жінку, чому вона молиться, а вона відповіла, що перепрошує Ісуса за ті рани, які її чоловік завдав йому. І ці слова так запали в душу цього чоловіка, що він узагалі кинув пити.

Зупинити насилля в майбутньому можемо лише ми, коли виховуватимемо своїх дітей на Божих заповідях і духовному житті. Кожна дівчина мріє про принца на білому коні (хоч зараз говорять, що такі принци перевелися). Тому ця дівчина, коли стане мамою, нехай виховає свого сина саме таким принцом, про якого мріяла сама. Кожен хлопець мріє зустріти добру принцесу, а тому нехай він і свою доню виховає саме такою принцесою. І тоді кожен принц знайде свою принцесу і будуть вони жити довго і щасливо. Лише тоді з планети Земля зникне така проблема, як насилля в сім'ях.

Ірина МАМЧУРОВСЬКА

Береженого Бог береже!!!

Нещодавно на сусідній вулиці батьки хоронили свою єдину 18-літню донечку, яку збила машина. А тиждень перед тим у автодорожній катастрофі загинув сусід. Зі сльозами згадується, як у шкільні роки втратила друга, який розбився на мотоциклі. Таких прикладів можна навести безліч, тож проблема у тому, як зупинити це, як збити до нулів сумну статистику дорожньо-транспортних пригод.

Про цю проблему доводиться мало не щодня чути в телевізійних новинах. Скептики одразу пояснюють усе долею, атеїсти намагаються пояснити це з наукової точки зору, а християни точно знають, що це – не випадковість і не збіг обставин, і вкотре переконуються, що без Бога щастя не збудуєш...

Насамперед, хочеться наголосити на двох найважливіших причинах автодорожніх катастроф: нетверезий стан водіїв та прагнення до екстриму, тобто тоді, коли водій, закохавшись у своє авто, витискає на повну, не звертаючи при цьому

уваги ні на перехожих, ні на інших учасників дорожнього руху. В обох причинах криється одна з найганебніших рис людського характеру – егоїзм. Адже людина, яка добре розуміє, що сідатиме за кермо, випиває зайвого лише тому, що їй хочеться, стає потенційним злочинцем не тільки перед законом, але й перед власною совістю. Те саме стосується й іншого егоїста, який заради власного задоволення нехтує всіма правилами дорожнього руху, вважаючи, що він виглядатиме круто, якщо гнатиме, мов скажений, по багатолюдній вулиці. Таких людей неможливо зрозуміти, адже вони ставлять під загрозу не лише своє життя, але й життя зовсім невинних людей, які випадково проходять чи їхатимуть у цей час повз них. Невже вони вважають, що мають право зазіхати на чийсь життя?

Одного разу почула розмову двох стареньких бабусь у тролейбусі. Одна з них розповідала, як її сусід їхав у нетверезому стані за кермом

і розбився на смерть, а друга лише похитала головою і сказала: «Така його доля, так Бог захотів». Ну, це ж просто пусті балачки! Невже Бог сказав цьому чоловіку хильнути зайвого, не вже Бог посадив його за кермо автомобіля у такому стані? Звичайно, ні! Тому не потрібно завжди й у всьому робити крайнім Бога. Адже Бог дав людині розум і волю, і людина сама керує своїм життям, а Бог лише спостерігає за нею, любить її, вірить у неї, і найбільша його мрія – побачити цю людину в раю, а не в пекельному проваллі. Отже, ні доля, ні Бог не винні в автодорожніх катастрофах, а все – у руках людей. Як то кажуть, – «Береженого Бог береже!»

Як на мене, цю проблему потрібно піднімати на державному рівні набагато жорсткіше, ніж це робиться зараз. Повинна бути введена максимально сувора міра покарання для водіїв, які порушують правила дорожнього руху.

Львів завжди приваблює своєю неповторністю. Однією з його ро-

дзинок є чимало вузьких вулиць, по яких складно переміщуватися транспортом. Постійні «корки» спричиняють автодорожні пригоди. Щодня, їдучи в маршрутних таксі, трамваях чи тролейбусах, ми спостерігаємо суцільний безлад на дорогах. Наприклад, скільки разів, дякувати Богу, тролейбус різко гальмував, коли «шумахер»-водій необачно обганяв його чи на шаленій швидкості «вискакував» перед ним з іншої вулиці. До речі, ще жодного разу при цьому «не мала щастя» побачити хоча б одного дайшника. Та й узагалі на львівських вулицях потрібно шукати автодорожнього інспектора, як кажуть люди, вдень зі свічкою в руках. Кажуть, через брак виділених із державного бюджету коштів у Львові просто катастрофічно бракує дайшників. А якщо нема контролю, то правопорушникам це тільки на руку і вони навіть не намагаються дотримуватись якихось норм.

Але не все так безнадійно і песимістично. У кожного з нас є особливий опікун – Бог. І якщо ми проситимемо Його про опіку, то Він оберегатиме кожен наш крок і не до-

пустить лиха. Діти завжди повинні пам'ятати батьківські повчання й уважно переходити дорогу, адже ніколи не відомо, хто їде за кермом автомобіля і в якому стані цей водій. А батькам, окрім постійних нагадувань правил дорожнього руху, не варто також відпускати дитину з дому, коли бачать її у пригніченому настрої чи після сварки. Адже, як показує досвід, саме тоді й стається біда. Потрібно знаходити підхід до своєї кровинки і намагатися розуміти її. А головне – завжди перед тим, як виходити з дому, потрібно попросити Божого благословення і перехреститись. Батьки самі повинні взяти собі це за золоте правило і навчати цьому своїх дітей. Покійна бабуся навчила мене однієї дуже гарної молитви, в якій мовиться: «Пам'ятаймо, що без Бога ми не дійдемо й до порога». І ще одне: завжди й у всьому віддавайте себе у руки Пречистої Диви Марії, пам'ятаючи, що Вона вас ніколи не покине! Це вже перевірено тисячоліттями!

Ірина ЗГОБА

(початок на стор. 4, 5)

Головним святителем з благословення Блаженнішого Любомира, Верховного Архiepіскопа Києво-Галицького, був Високопреосвященний Архiepіскоп Лаврентій (Гуцуляк), ЧСВВ, Митрополит Вінніпезький, а співсвятителями – Владика Володимир (Ковбич), ЧСВВ, Спарх Куритибський, та Владика Єфрем (Кривий), ЧСВВ, Єпископ-емерит Куритибської єпархії.

ПЛОДИ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ ПАСТОРАЛЬНОЇ ОПІКИ В'ЯЗНІВ

12 вересня у Римі завершив свою роботу XII Світовий конгрес Міжнародної католицької комісії душпастирства у тюрмах (ICSPRC). Поважними гостями були віце-президент Італійської єпископської конференції Владика Лучано Монарі, Патріарх Антіохійський Маронітської Церкви Наср Алла Суфаїр, голова Папської ради «Справедливість і мир» кардинал Ренато Маргіні, міжрегіональний радник ООН із питань запобігання злочинам д-р Жан Лаборе, спеціальний репортер ООН щодо фактів застосування тортур проф. Манфред Новак та інші.

ВОСЕНИ У ВСІХ ХРАМАХ УГКЦ З'ЯВЛЯТЬСЯ «ЦЕГОЛКИ»

Восени у всіх єпархіях та екзархатах УГКЦ в Україні буде проведено збір пожертв на будівництво Патріаршого собору Воскресіння Христового у Києві. Головний спосіб отримання необхідних пожертв – розповсюдження спеціальних «цеголок» номіналом 10, 50, 100, 500 та 1000 грн, придбавши які, жертводавець внесе свій посильний вклад у спільну велику справу. Особливістю «цеголок» є спеціальна відривна частина, яка із внесеними даними про особу жертводавця буде передана на молитву до Патріаршого собору.

ЛІКАРІ ПЕТЕРБУРГА ВРЯТУВАЛИ ДИТИНУ, НЕЗВАЖАЮЧИ НА ОПІР ЙОГО БАТЬКА-СЕКТАНТА

Лікарі лікарні ім. Поленова в Петербурзі врятували життя дворічній дитині, незважаючи на опір його батька, члена секти «Свідки Єгови» (матері в дитини немає).

«У дитини була велика пухлина, батько привіз його із Саратова в Петербург спеціально на лікування, за квотою. Дитині – два роки й вісім місяців. Коли батькові сказали, що для операції необхідне переливання крові, він забрав дитину й навідріз відмовився від лікування», – розповів головний лікар лікарні Ігор Яковенко. За його словами, відмову від лікування ця людина мотивувала своїми релігійними переконаннями. Однак, продовжив лікар, перед поїздкою в Петербург батько не міг не знати, що для лікування буде необхідна процедура переливання крові.

І.Яковенко відзначив, що лікарі звернулися до суду з проханням дозволити надати допомогу без згоди батьків, і суд прийняв відповідне рішення. «Якби суд відмовив нам, то дитина незабаром загинула б», – підкреслив він.

У свою чергу, в прокуратурі Петербурга повідомили, що надали лікарні організаційну й юридичну допомогу в цій справі, забезпечили присутність у суді прокурорського працівника. Представник прокуратури додав, що це – не перший випадок, коли батьки відмовляються від переливання крові своїм дітям, але завжди вдавалося поладити ситуацію й урятувати дитину. На запитання, чи є в прокуратури Петербурга претензії до секти «Свідки Єгови» в цілому чи щодо вчинків окремих її adeptів, співрозмовник відповів, що «ні перевірок, ні кримінальних справ поки немає».

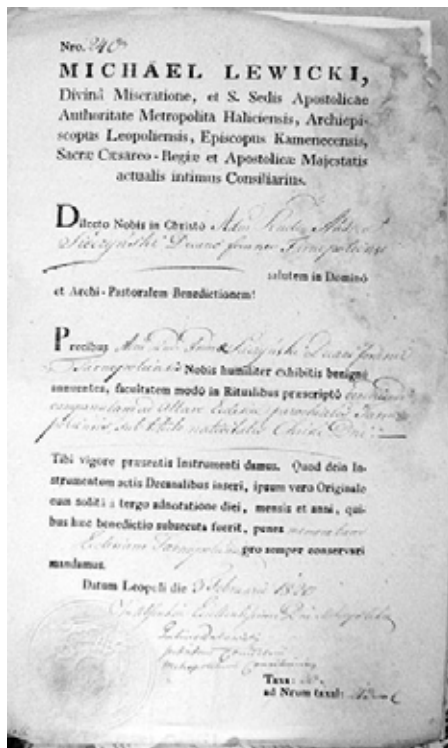
ПРАВОСЛАВНА ІКОНА ОСВЯЧЕНА ДЛЯ КАТОЛИЦЬКОГО ХРАМУ

14 вересня, у день, коли Католицька Церква відзначає свято Воздвиження Чесного Хреста, у храмі Сан-Круа у Брюсселі відбулося урочисте покладення празничної ікони, яку з благословення глави Брюссельської та Бельгійської єпархії Російської Православної Церкви архiepіскопа Симона освятив для католицького храму секретар єпархії о. Сергій Модель у Свято-Никольському катедральному соборі. Він також виголосив проповідь на тему свята і розповів про православний спосіб іконопочитання. Присутні ж змогли прикластися до частки святого

Сенсаційна знахідка з історії Церкви

Кілька тисяч документів на українській, латинській і польській мовах, частина яких створена митрополитами УГКЦ Михайлом Левицьким, Сильвестром Сембратовичем та Андреем Шептицьким, виявили

будівельники, ремонтуючи горище церковної канцелярії храму Різдва Христового в Тернополі. Серед паперів є завірені древніми митрополічними та парафіяльними печатками, а також багато автографів митрополита А.Шептицького, що навіть дозволяє простежити еволюцію його особистого підпису

протягом декількох десятків років. архіву датовані 1719 роком, але Б. «Опрацювання парафіяльного архіву може відкрити дотепер невідомі сторінки й деталі з історії Церкви та життя міста Тернополя», – вважає директор Тернопільського обласного державного архіву Богдан Хаваровський.

Унікальні послання, грамоти, метричальні книги, передшлюбні протоколи та інші церковні папери могли бути втраченими, оскільки співробітники, не знаючи про їхню важливість, скинули їх на купу серед будівельного сміття. Архів врятував Предстоятель УАПЦ владика Методій (Кудряков), який, побачивши давні папери, сховав їх від негоди й передав на збереження в обласний архів.

«Документи являли собою купу паперів у пилюці. Наші співробітники трохи очистили їх від пилу, але для наукового дослідження вони ще непридатні. Приблизно 8-10 відсотків паперів сильно зіпсовані. Я вважаю промислом Божим відкриття такого, дотепер невідомого, шару. Коли я побачив, що по таких унікальних паперах могли ходити ногами й вони могли пропасти, то одержав серцевий приступ, а потім кілька ночей не міг спати», – каже Б.Хаваровський.

Знайдені папери він називає другою за розмірами знахідкою після Озернянського архіву УПА. Архівісти вже візуально переглянули близько десятої частини колекції. Тепер очікують спеціальних аналізів санепідстанції, які повинні підтвердити нешкідливість документів для здоров'я, адже вони пролежали на горищі десятиліття. Поки що знахідка лежить акуратно складеною в ящиках. Найдавніші з оглянутих паперів парафіяльного

вати фахівці, які знають цю мову. Із цими питаннями плануємо звернутися в нашу греко-католицьку семінарію», – говорить директор архіву.

Про несподіване відкриття відразу повідомили в Держкомархів у Києві, і тернопільських архівістів, з огляду на важливість знахідки, зобов'язали реставрувати та опрацювати архів прискореними темпами.

«Приблизно півроку триватимуть науково-технічні й реставраційні роботи, і тільки після цього документи стануть доступними для вчених», – відзначає Б.Хаваровський.

Достатньої суми грошей для опрацювання знайдених документів у короткий термін в обласному архіві немає, додає він. Тому організація шукає спонсорів і сподівається знайти їх навіть серед деяких підприємців, родичі котрих згадані в давніх раритетах.

Церква Різдва Христового, у якій знайшли архів, знаходиться в центрі Тернополя і є одним із найдавніших храмів міста: її побудували в 1602-1608 роках на місці давнішої дерев'яної.

RISU.

В очікуванні світланку

(до спогадів про Владика Володимира СТЕРНЮКА)

Одним із нескорених страждальників за Христову віру, Греко-Католицьку Церкву був світлої пам'яті Владика Володимир Стернюк, з яким мені пощастило працювати з 1960 року.

Повернувшись із заслання, Владика довго не міг влаштуватися на роботу, його переслідували, принижували, про що не раз згадував він мені. Врешті-решт влаштувався на роботу санітаром на швидку меддопомогу і з часом зумів поступити й закінчити навчання в медичному училищі. Потім працював фельдшером на швидкій меддопомозі, завоював авторитет доброго, знаючого, старанного працівника.

Не можна не згадати добрих людей, патріотів, які, попри всілякі труднощі, все ж таки допомагали Владичі В. Стернюку протягом тривалого часу. Це, зокрема, лікар Ж.Новаківський, лікар-кардіолог І.Комарницький, статистик-фельдшер Козицький та інші.

Сталось так, що у 1962 році, згідно з наказом по міськздороввідділу Е.Таланчука, лікар Комарницький одержав завдання організувати та очолити інфарктну бригаду при швидкій меддопомозі. На посаду фельдшера інфарктної бригади було чимало кандидатів, але стараннями фельдшера-статистика Козицького та лікаря Комарницького в бригаду було зараховано саме В. Стернюка. В минулому лікар Комарницький був студентом духовної семінарії, а тому вважав своїм обов'язком допомогти Владичі В. Стернюку та створити йому в бригаді спокійну атмосферу.

Владика В.Стернюк з полегшенням відчув доброзичливу атмосферу в моїй бригаді та плече друга, про що згадував при виході на пенсію.

Певний час Владичі, правда, доводилося працювати і в іншому колективі, де він відчував вже якимось недоброчинним ставленням, не говорячи вже про часті виклики в адміністрацію на «бесіду» з представниками КГБ, партійними босами. Часом Владика В.Стернюк скаржився на погіршення стосунків з певними особами і, зокрема, із зав. бригадою, керівництвом станції швидкої меддопомоги. А поза офіційною роботою Владика повністю віддавав себе служінню народові, Церкві, хоча відчував небезпеку на кожному кроці. У 1967 році він з полегшенням пішов на заслужену пенсію, щоби повністю віддати себе духовному служінню.

В умовах підпілля Владика В.Стернюк неодноразово відправляв Службу Божу у мене вдома. Ми взаємно відвідували одне одного, відпочивали і, звичайно, спілкувались. Пригадую собі, з яким піднесенням і радістю розповідав він мені про висвячення в єпископи та надію на переімени й легалізацію Греко-Католицької Церкви. І лише після мого переведення кардіологом в 3-тню клінічну лікарню мої зустрічі з архiepіскопом В. Стернюком порідшали.

І. КОМАРНИЦЬКИЙ

Сексуальна революція

Зореслава ГОРОДЕНЧУК,
кандидат медичних наук,
м. Львів

(Продовження. Початок у попередньому номері "Мети")

Сутність ідеї полягала у відокремленні прокреації від статевого акту. Бунт молодого покоління, який припадає на середину ХХ століття, сприймаємо насамперед як намагання протистояти застою і лицемірству минулого, мимоволі обминаючи його чисто фізіологічний аспект. Проте впадає у вічі, що «сексуальна революція» дуже виразно збігається з часом появи на ринку сучасних контрацептивів, зокрема,

гормональних, які вперше стали виготовляти на промисловій основі наприкінці 50-х років (згадаймо, що аборт тоді майже у всіх розвинутих країнах можна було зробити лише нелегально). Складається враження, що для того, аби фірми-продуценти контрацептивів завойовували ринки збуту, певні сили навмисне культивували у найбільш сексуально активної групи населення, тобто молоді, переконання в необхідності нерозбірливого співжиття із практикою так званого «безпечного сексу» заради задоволення чи співжиття без перспективи вагітності.

Те, що контрацепція неспроможна в принципі запобігти абортам, підтверджується ще однією хронологічною послідовністю. Запровадження гормональної контрацепції припадає на кінець 50-х – початок 60-х років, натомість легалізація абортів в країнах, де контрацепцію найактивніше впроваджували, – на 10 років пізніше (зокрема, в Канаді – на 1969 рік, у США – на 1972 рік). Отже, «законодавче замовлення» на можливість легального переривання небажаної вагітності з'явилося на десятиліття пізніше, ніж методи її запобігання, що можна трактувати лише однозначно: неефективністю контрацептивів, які, до речі, увесь цей час вдосконалювалися.

Тут бачимо ще одну закономірність. Щоб зрозуміти її, простежимо долю кільканадцятирічних підлітків, рання юність яких припадає на кінець 50-х початок 60-х років. Із притаманною цьому вікові безпосередністю вони, як губка, поглинали усе нове, що з'являлося в суспільстві. Саме ті діти стали першим поколінням, яке дорослішало в атмосфері контрацептивної ментальності, і саме з них на кінець 60-х років

сформувалася когорта найактивніших споживачів контрацептивів. Проте контрацепція виявилася неефективною, натомість вікові цінності сімейні цінності було втрачено. Так виникла проблема: що робити з «побічним продуктом» «безпечного сексу»?

Відповідь знаходимо у законодавчому рішенні легалізації абортів: спочатку в так званих спеціальних випадках, а потім – на бажання жінки. Привертає увагу той факт, що ініціаторами цього напрямку у законодавстві була та ж група людей, які поширювали контрацепцію, а саме – IPPF. Це доводить,

контрацептивів. Теза про те, що «запобігання ліпше від абортів», виявилася хибною.

На плечі цього «експериментального» покоління звалився ще один гіркий досвід, який, за іронією долі, віддалений від другої хронологічної події, тобто легалізації абортів, знову ж на десять років. Мова йде про постабортний синдром – різновид посттравматичного стресового розладу, який трапляється в осіб, що перенесли психічну травму, яка виходить за межі звичайного людського пережиття. Добровільне приречення рідної дитини на загибель в аспекті збереження людини як біологічного виду абсурдне. Природа почала мстити. Через кілька чи навіть кільканадцять років після того злочасного переривання вагітності, яке повинно було стати символом звільнення від тиранії материнства, з'явилася неймовірно велика когорта депресивних та однаково нещасних жінок, які серед людей страждають від самотності, ночами мучаться від кошмарів і живуть у безнадії.

Проте трагедія на цьому не закінчується: вона поширюється на наступне покоління, яке стало «поколінням вцілілих» у низці вагітностей. Парадоксально, що ці діти, народжені як «бажані», найбільше страждають від занедбання і насильства з боку батьків. Живучи під постійним тягарем провини за виживання (адже їхні брати чи сестри загинули), такі діти неспроможні відкрити свого серця близькій

людині, тому страждають від самотності. Вони не будують планів на майбутнє, бо вирости з підсвідомим переконанням, що для цього майбутнього потрібно, щоби хтось постійно прагнув їхнього існування, інакше – катастрофа. Безнадія перекреслює бажання народжувати дітей, а виснажлива самотність у поєднанні з неспроможністю нав'язувати сердечні взаємини з іншою людиною непереможно підштовхує до пошуків все нових статевої партнерів, оскільки секс («захищений») стає для таких осіб єдиною формою близького контакту з іншою особою. Залишається лише додати, що «вцілілі» – це когорта найвірніших користувачів контрацептивів. Отже, хибне коло набирає оберти: демон торжествує.

засіб в разі неефективності контрацептиву. Відомий прихильник абортів д-р Малькольм Поттс ще в 1973 році заявив: «Коли люди почнуть застосовувати контрацепцію, кількість абортів збільшиться, а не зменшиться». Йому ж належать слова: «Жодне суспільство неспроможне контролювати фертильність, не вдаючись до абортів». Насправді саме аборти є першим засобом контролю народжуваності». У 1981 році д-р Юдит Бурі з консультативного центру Брука заявила: «Існують неспростовні докази того, що, всупереч очікуваному, широкий доступ до контрацепції призвів до зростання кількості абортів». За даними ВООЗ, щороку у світі виконують до 60 млн. абортів. Водночас фармацевтичні фірми прикладають шалених зусиль для винайдення все досконаліших

людині, тому страждають від самотності. Вони не будують планів на майбутнє, бо вирости з підсвідомим переконанням, що для цього майбутнього потрібно, щоби хтось постійно прагнув їхнього існування, інакше – катастрофа. Безнадія перекреслює бажання народжувати дітей, а виснажлива самотність у поєднанні з неспроможністю нав'язувати сердечні взаємини з іншою людиною непереможно підштовхує до пошуків все нових статевої партнерів, оскільки секс («захищений») стає для таких осіб єдиною формою близького контакту з іншою особою. Залишається лише додати, що «вцілілі» – це когорта найвірніших користувачів контрацептивів. Отже, хибне коло набирає оберти: демон торжествує.

(Продовження у наступному номері)

Хреста Господнього, що зберігається в цій церкві.

Інославні християни на Заході виявляють все більше зацікавлення до релігійного мистецтва Православної Церкви. Сьогодні нерідко можна зустріти в місцях, де відбувається католицьке або протестантське богослужіння, ту або іншу ікону.

ВЕНЕДИКТ XVI І ПАТРІАРХ КОНСТАНТИНОПІЛЬСЬКИЙ ЗУСТРІНУТЬСЯ ВОСЕНИ В НЕАПОЛІ

Зустріч Папи Римського Венедикта XVI і патріарха Константинопільського Варфоломія відбудеться 21 жовтня в італійському місті Неаполь. Тут відбудеться міжрелігійна зустріч, а також молитва за мир, у якій візьмуть участь Папа та патріарх. Ініціатори заходу – відома благодійна організація «Громада святого Егідія» та архієпархія Неаполя.

Подібні міжрелігійні зустрічі проводяться з тих пір, коли у жовтні 1986 року Папа Римський Іван Павло II заснував Всесвітній день молитви за мир.

КАТОЛИКИ МОЖУТЬ ЗДІЙСНЮВАТИ ЦЕРКОВНІ СЛУЖБИ ЗА СТАРОЮ ТРАДИЦІЄЮ – НА ЛАТИНІ

14 вересня набуло чинності розпорядження Папи Римського Венедикта XVI про відновлення традиції проводити церковні служби латинською мовою. Про це повідомила прес-служба Святого Престолу.

«Необхідно усвідомлювати цінність зв'язку минулого й сьогодення в житті Церкви. Не будемо забувати про це минуле, поважатимемо тих, хто хоче, щоб воно жило в серці й обрядах Церкви», – відзначив держсекретар Ватикану Тарчізіо Бертоне напередодні набуття указом чинності.

Скасування обов'язкової вимоги проводити меси латинською мовою стали ключовою реформою, проведеною в 1970-х роках Другим Ватиканським собором. Нині католицькі богослужби здійснюють мовою населення країни, у якій розташований храм.

Формально Католицька Церква не забороняла служити месу латиною, але поступово ця практика вийшла із вжитку. Щоб одержати право відслужити хоча б одну месу за колишньою традицією, священникові необхідно було звернутися до свого єпископа й одержати від нього персональний дозвіл, однак цією можливістю майже ніхто ніколи не користувався.

ОБРАНО НОВОГО РУМУНСЬКОГО ПАТРІАРХА

Новим предстоятелем Румунської Православної Церкви обраний 56-літній митрополит Молдови й Буковини Данило – дотеперішній містоблюстителю патріаршого престолу (попередній патріарх Теодит помер 30 липня 2007 року у віці 92 роки). Таке рішення прийняло зібрання колегії вибірників, яка складається зі 180 єпископів, клириків та мирян, вибираючи з трьох кандидатів, висунутих румунським Синодом. Іншими кандидатами на патріарший престіл були митрополит Вадський, Фелякський і Клузький Варфоломій та єпископ Ковасненський і Харгітський Йоан.

ОСОБИСТИЙ ЛІКАР ІВАНА ПАВЛА II СПРОСТУВАВ ЧУТКИ ПРО ЙОГО ЕВТАНАЗІЮ

Папі Римському Івану Павлу II до останнього моменту його життя надавалася необхідна медична допомога, заявив особистий лікар понтифіка професор Ренато Буццонетті в інтерв'ю італійській газеті La Repubblica.

«Папі надавалася медична допомога до останнього моменту його життя. Це правда, що він говорив медикам: "Дозвольте мені піти до Бога", – але ця фраза була найвищою формою останньої молитви людини, яка дуже страждала й відчувала сильне бажання наблизитися до Небесного Отця», – відзначив лікар.

За словами Буццонетті, ця фраза Івана Павла II, яка після його смерті породила чутки про евтаназію, не була закликком відключити хворого від апаратів, що підтримують життя. «Хто думає так – помиляється», – підкреслив лікар.

Як Католицька Церква відноситься до сект?

ПОНЯТТЯ І ТИПОЛОГІЯ СЕКТИ

Упродовж віків «секта» була скоріше поняттям нейтральним. З часом, коли діючі секти проявляли крайні форми доктринальні й культові, спричинило це конфлікти з Цервами, державними системами, із суспільством і накинulo це поняттю «секта» негативного контексту.

Негативне розуміння функціонує також в наших часах, бо і сьогодні діють між іншими «деструктивні» секти, котрі носять анитисупільний, антидержавний, антивиховний характер.

Слід також зазначити, що на сьогодні саме поняття «секта» є досить багатозначним. Однак воно завжди стосується конкретної спільноти, групи людей, котра відокремилася від котроїсь з великих релігій, суспільного чи світоглядного руху. Поняття секти потрібно отже розглядати в різних площинах. Секту також характеризують як спільноту, яка вирізняється специфічною поведінкою. І так наприклад має вона авторитарну структуру, застосовує різні форми «очистки мозку» й контролювання думок, використовує груповий натиск, а також вливає у своїх членів почуття провини, страху і т.д.

Секти теж окреслюють як рухи релігійного протесту. Хоча форми протесту можуть відрізнятися в різних сектах, завжди однак їх характеризує відкинення авторитету релігійних провідників головного напрямку, а часом також авторитету світської влади.

Досить вдале окреслення секти дає релігієзнавство. Воно трактує секту як групу чи рух відокремлений від котроїсь із релігій або спільнот віровизнання котре відірвалось від котроїсь із Церков або релігійних спільнот і прийняла власні доктринальні норми, культові і створила організаційні структури.

Саме поняття «секта» виводиться з латинської мови. П'ятикратно у Новому Завіті заміняє воно грецький термін *airesis*. Та іноді латинський перекладач волів залишати грецький оригінал *heresis*. Обидва ці поняття в практиці рівнозначні. *Airesis* у класичній грецькій мові, а також у грецькій мові Нового Завіту розуміється як вибір. Наприклад, вибір філософської школи. Пізніше воно набрало значення, яке присутнє в наших часах, як заперечення якоїсь правди віри, тої що подає Церква до вірування чи висловлює публічно сумнів в них.

Термін «секта» походить з латинських слів *seco*, *secare* – відтинати, відділятися від когось, або *sequi*, *sequor* – йти за кимось. Треба сказати, що вже у давнину поняття «секта» означало різні релігійно-суспільні рухи, котрі відірвалися від християнства і привласнювали собі певні особливі якості. Очевидно, можна б ще надовго зупинитися над розглядом суті терміну «секта», однак зі зрозумілих причин ми змушені йти далі і хотілось би представити причини того, чому люди йдуть у секти. Ватиканський рапорт нараховує дев'ять таких причин, при чому кожна з них представлена у формі потреб і аспірацій на котрі секта намагається дати свою відповідь з доктринального, культурного чи суспільного погляду. Ці причини такі:

1. потреба приналежності, почуття спільноти;
2. пошук відповідей;
3. прагнення інтегральності;
4. пошук культурної ідентичності;
5. потреба бути особливим, відрізнитися;
6. пошук трансцендентного;
7. потреба духовного керівництва;
8. потреба чіткої візії, бачення;
9. потреба задіяності в якомусь виді праці.

Ватиканський рапорт визнає ці причини успіху сект як головні, але теж звертає увагу на інші, дуже важливі, якими є методи і техніки вербування adeptів, які застосовуються сектами, особливо це стосується сект, що належать до групи «деструктивних».

ПОДІЛ СЕКТИ

Щоби краще пояснити проблему пов'язану з поширенням і діяльністю сект спробуємо зробити певний поділ сект. Варто зазначити, що поділ сект є дуже багато, багато авторів намагалися це зробити тим чи іншим способом. І хоча не існує чітких критеріїв котрі сприяли б презентації власної типології сект, то однак можна відкликатися до поглядів J. Verneette'a і Z. Pawłowicza, котрі окремі секти виводять або з головних світових релігій та їхніх книг, або з цілей, котрі перед собою ставлять.

Потрібно також звернути особливу увагу, що у прийнятому поділі керуємося поняттями і структуральним поділом, які подає Ватиканський Рапорт.

Отже, згідно з прийнятим поділом поділяємо секти так:

- секти псевдохристиянські;
- секти, що мають релігієзнавчий вимір;
- деструктивні секти;
- псевдорелігійні рухи;
- світоглядні спільноти;

о. мгр ліц. Ігор ДЕМКІВ
(далі буде)

о. Богдан ЛИПСЬКИЙ.
Духовність нашого обряду.
Нью-Йорк – Торонто, 1974.

Давніше, може 50-60 років тому, було таке переконання серед декого з наших людей (навіть у підручниках богословських були вислови, хоч, властиво, ніде такого Декрету не було) про визначність і першість римського обряду понад усіми іншими обрядами: «Преєміненція Рітус Латіні». А натомість у багатьох

папських декретах чи конституціях сказано, що всі обряди рівні, що всі мають однакову гідність, і в цьому Декреті, про який мова, знову виразно підкреслено, що всі обряди без виїмки – Східні і Західні, мають ту саму гідність. Із цього прявий висновок, що кожна Церква повинна мати свій партикулярний устрій і що Церкви Сходу мають право на церковні місії в цілому світі; повинні мати своїх єпископів, митрополитів, своїх патріархів. До часу проголошення цього Декрету тільки римо-католики могли мати свої місії у світі, а не Східні Церкви, які були відсунені в багатьох випадках від унійної праці, значить праці об'єднання того самого народу, того самого обряду, хоч їх владики сильно цього домагалися.

Наша Церква на західно-українських землях не була допущена на північні наші землі, отже, це теперішнє право є чимось новим. Нині немає закутини на землі, де не було б якоїсь репрезентації католиків римського обряду не тільки на теренах нехристиянських, не католицьких, але навіть на тих теренах, які належать до Християнського Сходу і де є Католицькі Східні Патріархати.

Патріарший Устрій – це друга проблема, яка порушена в цьому Декреті. І вперше в такій урочистій формі Вселенський Собор і Апостольський Престол заявили, що це – невід'ємне право Сходу і що кожна окрема Церква східного обряду має право

ОБРЯД У СВІТЛІ ДРУГОГО ВАТИКАНСЬКОГО СОБОРУ

Продовження теми.

на Патріарший Устрій.

Що є патріарший устрій? Це певного роду самоуправа, це автономія, це зовнішній вияв окремішності чи, скажимо, відмінності даної Церкви у великій церковній родині під одним Зверхником – Папою Римським. Патріарший Устрій, як сказано в цьому Декреті, старовинний, законний, признаний цілим християнським світом у першому тисячолітті, що виразно зазначено вже на I Вселенському Соборі. Отже, I Собор 325 року, а тепер II Ватиканський Собор, сказати б, під цим оглядом злучилися.

Чи будуть постанови Собору про Східні Церкви переведені в життя в нашій Українській Церкві, чи будуть вони найвищою зобов'язуючою силою? Я маю відвагу сказати: ні! Бодай, не так скоро, як би повинно

Східної Літургії, і перший плід цієї Комісії – Службник – був виданий 1941 року. Друга річ, яка появилася за три роки – 1944 р. – називається по-латині «Ордо Целебраціоніс» – «Устав Служення», тобто як конкретно й практично наш обряд має виглядати як Обряд Літургійний. Коли Митрополит Андрей одержав цю книжечку, він написав: «Нині отпущається», я можу вже вмирати, бо всі справи нашої Літургії остаточно вирішені і буде введений лад, порядок й одновладність у нашій Церкві».

Преосвященний Григорій, Станіславівський єпископ, який постійно заступав латинізаційну лінію (виразно сказати – антиобрядову, як тоді говорилося), коли ж, однак, дістав рішення Апостольського Престолу, заявив: «Так, як Апостольський Престол сказав, так будемо це переводити в життя». І що ж? Чверть століття минуло з того часу, а майже ніхто не придержується того Службника. Чверть століття минуло, відколи Апостольський Престол видав «Устав Служення» для добра нашої Церкви, на наше прохання, щоб ми на цьому світі мали одне обличчя, один образ, а нині ніде не заховується.

В 1957 р. вийшов закон «Клеріс Санктітатіс», виданий теж Апостольським Престолом, дуже недосконалий, але це приписи права – канонів, який в багатьох випадках не доцінює до такої міри гідності Сходу, що Патріарх Мелхітський заявив, що він у деяких випадках-пунктах не буде його придержуватися. Це благородна й правильна постава – не крутити, не удавати, але виразно заявити. Мелхіти, як щось для їх Церкви шкідливе, повідомляють про це Апостольський Престол. А ми? Беручи до уваги, що «Устав Служення» від 1941 року виданий для нашого добра, ми не заховуємо його в нашій Церкві. І тому я не думаю, що Соборовий Декрет буде в нашій Церкві в діаспорі вільного

спеціально для українців, на домагання і прохання цілої Української Ієрархії 1936 чи 1937 року, яка постійно відбувала свої наради у Львові. Делегати наших Епархій в цілому світі включно з закарпатськими й американськими не могли погодитися між собою, а тому звернулися до Апостольського Престолу: мовляв, що ви вирішите, то ми й приймемо. Апостольський Престол скликав Комісію з найкращих фахівців-знавців

світу введений повністю у життя...

Питання дисципліни. Дисципліна, приписи дисципліни зобов'язують так само в Східній Церкві, як і в Західній. Дисципліна латинська – це дисципліна військова і правнича, а дисципліна Сходу – батьківська, духовна. Вислід той самий, але метода інша. Відношення, дух і підхід до її дисципліни є інший. Ну, але в нас, на жаль, ні одної, ні другої нема, хоч вона зобов'язує.

200-річчя відновлення Галицької митрополії

Старший науковий співробітник
Інституту українознавства ім. І.
Крип'якевича НАН України
Іван ПАСЛАВСЬКИЙ (м. Львів)

ІСТОРИЧНИЙ НАРИС

(Продовження, початок читайте у
попередніх числах "Мети".)

Значно більшого успіху добився Лев Шептицький у справі утвердження правових основ існування унійної Церкви в Австрійській монархії, підвищення матеріального добробуту та освітнього рівня світського духовенства. Окрім згаданого меморіалу у справі відновлення митрополії Галича, Лев Шептицький випрацював іще низку документів, якими дослівно засипав Відень і в яких, з одного боку, інформував австрійську владу про драматичну долю унійної Церкви та її вірних в часах давньої Польщі, а з другого – накреслював конкретні проекти її інституційного, обрядового й інтелектуального відродження. Так, в меморіалі від 17 липня 1774 року на ім'я цесареві Марії Терези Л.Шептицький змалював вражаючу картину економічного та культурного зубожіння унійної Церкви і її духовенства, поклавши всю вину за це на антиукраїнську політику старої польської держави. Цей меморіал Л.Шептицького так вразив Марію Терезу, що вже 28 липня 1774 року вона видала знаменитий указ, яким проголосила дві рівноправні католицькі Церкви у своїй державі, надавши їм офіційні назви: Римо-католицька і Греко-католицька. За цим указом обидва обряди – латинський і візантійсько-слов'янський – визнавалися рівноправними, а унійне духовенство прирівнювалося у правах з латинським.

Дата 28 липня 1774 року стала знаковою в історії з'єднаної з Римом української Церкви. Нарешті Церква, яка досі не мала усталеної назви, а називалася по-різному – то «руська Церква грецького обряду», то «уніатська» чи «унійна», – в той день отримала єдину офіційну назву – Греко-католицька. Перше слово нової назви вказувало на її обрядову форму, прийнятну з Візантії (Греції), а друге – розкривало її суть, тобто приналежність до Вселенської Католицької Церкви. Конфесійне визначення «греко-католик» відтепер стало в Галичині і на Закарпатті синонімом для етнонімів «русин» та «українець».

Окрім цього, патент цесареві жорстко наказував шанувати руських священників так само, як латинських, забороняв обзивати їх «попами», рекомендуючи натомість називати їх «пароходами». В патенті також наголошувалося, що цих парохів невіжливо змушувати відробляти панщину, як це велось в давній Польщі, і що здібні священницькі діти мають таке саме право на державну службу, як і діти шляхти. Останнє розпорядження Марії Терези мало доленосне значення для майбутнього галицьких українців, оскільки воно відкрило шлях для формування українського інтелектуального середовища в Галичині. Перспектива державної служби, яка відкривалася тепер перед священницькими дітьми, спонукувала багатьох із них іти не тільки традиційною батьківською дорогою церковного служіння, але й здобувати світські професії – правника, інженера, лікаря, учителя. В результаті вже в XIX столітті із середовища греко-католицького духовенства вилонилася незнана досі в Галичині ціла верства світської інтелігенції, яка поступово перебрала на себе роль провід-

ника національно-культурного та політичного поступу галицького українства. Якщо перші знакові культурні і політичні виступи галицьких українців середини XIX століття («Руська Трійця» 1837 р., Головна Руська Рада 1848 р.) ще були пов'язані виключно з іменами священників, то вже на початку XX століття рушійною силою визвольних змагань часів ЗУНРу була світська інтелігенція.

Та повернімося знову до Льва Шептицького і Марії Терези. Ідучи назустріч проханням львівського єпископа щодо необхідності підняти освітній рівень греко-католицького духовенства, цесарева відкрила у Відні того ж 1774 року духовну семінарію при церкві св. Варвари, названу «Барбареум», віддавши їй приміщення колишнього єзуїтського колеґіуму, які вивільнилися після

скасування ордену єзуїтів (1773 р.). Ця семінарія призначалася для підготовки греко-католицького духовенства з усіх земель Австрійської монархії, в тому числі і з Галичини. Галицьким єпархіям – Львівській і Перемиській – було виділено щорічних чотирнадцять місць для питомців, які навчалися й утримувалися за державний кошт.

В іншому меморандумі на ім'я цесареві Марії Терези єпископ Л.Шептицький просив підтримати його в затижному конфлікті з василіянами. Цей конфлікт тягнувся роками у формі судових процесів за володіння будівлями Святоюрського комплексу, за земельні посілості та єпископські посади. Однак цей конфлікт мав глибші причини. Василіянські монастирі існували переважно у містах і містечках, які були дуже сполонізовані, через що ченці-василіяни все більше відчувалися від рідного їм українського простолюддя, яке в масі своїй було панщизняним селянством. Натомість світське парохіяльне духовенство, що обслуговувало сільську українську людину, було якнайтісніше з нею пов'язане і залишалося її єдиним культурним речником. До того ж, упродовж цілого XVIII століття в середовищі василіянського монашества зуміла проникнути значна кількість польського елемента, а точніше – вихідців із спольщеної українсько-білоруської шляхти, які хоч і належали до східного обряду, але за культурним вихованням і політичною орієнтацією були вже

поляками. Ці gente Rutheni, natione Poloni найбільше причинилися до неоправданого привнесення в наш обряд деяких латинських літургійних та обрядових практик.

Справа ускладнювалася тим, що, за рішенням Замойського собору 1720 року, єпископами в унійній Церкві могли бути тільки василіяни. Отож, не важко здогадатися, яка доля чекала б на Греко-католицьку Церкву, якби її єпископат продовжував формуватися з людей, позбавлених руської етнічної свідомості.

Це добре розумів Лев Шептицький, який сам вийшов із василіян і добре знав стан справ у чині, як він сформувався під кінець XVIII століття. Щоб усунути василіян від протекторату над єпископськими катедрами, Л.Шептицький просив австрійський уряд утворити при них капітули, які складалися б виключно зі світських священників, із середовища яких можна було б обирати кандидатів на єпископські гідності. Крім того, створення капітул при єпископських катедрах Л.Шептицький вважав важливим кроком для зрівняння в правах унійної Церкви з Церквою латинською, бо досі подібні катедральні капітули мали лише латинські дієцезії.

І треба сказати, що ці пропозиції Л.Шептицького знайшли сприятливий ґрунт у Відні. Просвічені монархи Марія Тереза, а ще більше – її співрегент Йосиф II – ставилися з великим застереженням до інституту чернецтва, намагалися, де тільки можна, обмежити економічну, освітню й місіонерську діяльність чернечих орденів. Тому вони із зрозумінням поставилися до прохань і жадань львівського єпископа. В результаті Лев Шептицький виграв судові процеси з василіянами за Святоюрський комплекс, заклад твердий ґрунт для створення єпархіальних капітул вже в недалекому майбутньому, а, починаючи з його наступника на львівській єпископській кафедрі Петра Білянського, всі наступні єпископи були до висвячення світськими священниками; майже всі вони вийшли із сільських священницьких родин, здобули освіту у Віденській семінарії «Барбареум».

У протистоянні з польським латинським єпископатом та василіянами особливо проявився аристократизм духу і крові Льва Шептицького, його глибоке усвідомлення своєї історичної відповідальності за долю Церкви, яку очолював, і народу, з якого вийшов. Мав рацію наш відомий історик Іван Кревецький, коли писав, що «львівський єпископ Лев Шептицький [...] зумів піднести до тої висоти, що, хоч сам був членом василіянського чину, то загальну справу – добро цілої Руської Церкви – поставив вище від інтересів хоч би свого таки монашого ордену».

Відповідну роботу у Відні Лев Шептицький здійснював як за посередництвом галицької крайової влади, так і через своїх агентів у наддунайській столиці. Одним із таких агентів був отець-канонік Іван Гудз. Важкі матеріальні обставини змусили його піти на службу до панів Дідушицьких вихователем і вчителем їхніх дітей. У серпні 1773 року він виїхав з ними до Відня, де вони мали продовжити навчання.

Використовуючи перебування І. Гудза у Відні та його блискуче знання іноземних мов – німецької, італійської та польської, – Лев Шептицький доручив йому, так би мовити, лобювати у столиці його проекти і пропозиції, з якими він звертався до найвищої австрійської влади.

(Продовження
у наступному номері)

Андрей Шептицький в боротьбі за українську державність на початку XX століття

(Продовження,
початок у попередніх числах "Мети")

У численних промовах та інтерв'ю митрополит ганив господарську та національну політику центру щодо Галичини як загарбницьку і таку, яка веде до денационалізації та асиміляції українських християн. Він також протестував проти колонізації краю військовими та цивільними осадниками. Говорячи про Наддніпрянську Україну, Андрей Шептицький виходив з того, що у зв'язку з безпекою більшовизму, в інтересах Польщі було б підтримувати незалежну Українську державу. Однак Бельведер не поділяв подібних думок. Логічний наслідок розв'язання українського питання митрополит вбачав у об'єднанні Галичини із Великою Україною, бо «легше уявити собі українців, які живуть в межах української держави, ніж польської».

Одним із напрямків діяльності глави Української Греко-Католицької Церкви була місіонерська робота серед православних, розширення унії на теренах Росії та Білорусії. У політиці Римської курії проблема православ'я відводилося особливе місце. Тому Апостольська столиця виявляла велику активність у поширенні своїх впливів на Сході з метою конфесійного зближення православ'я з католицизмом, а в перспективі – об'єднання їх під зверхністю римського єпископату². У здійсненні задумів Ватикану важливу роль відіграла Польська держава. З її східних теренів на кшталт відправної бази планувалося місіонерську акцію на схід. Однак поляки не підходили для цієї місії, оскільки, як писав німецький дослідник радянсько-ватиканських стосунків Є.Вінтер, вона супроводжувалася б польською колонізацією, що дратувало б росіян і не принесло б користі ні для Польщі, ні для Церкви. Здійснення унійної програми мало полягати у співпраці православних та католицьких владик. Православну Церкву повинен був очолити незалежний від Москви патріарх. Місіонерська акція мала здійснюватися без елементів колонізації, зі збереженням національної мови і народних традицій (наближення греко-католицької Літургії до православної з дотриманням католицьких канонів). При об'єднанні східної та західної Церков основні надії Ватикан покладав на Греко-Католицьку Церкву та митрополита А.Шептицького. У пастирському листі від 24 лютого 1921 року Папа Бенедикт XV писав Шептицькому: «Лежить нам на серці повернення народів Сходу до єдиної віри, переконані глибоко, що за посередництвом українців... невдовзі зможуть здійснитися мрії нашого попередника Урбана VIII, який сказав: «Сподіваюсь через Вас, мої русини, повернути Схід»

Реалізація А.Шептицьким уніатської програми розпочалася ще у 1917 році під час його перебування в Росії. На підставі наданих Папою повноважень митрополит оголосив про встановлення на теренах Росії екзархату, призначивши його керівником Л.Федорова. Тимчасовий уряд Росії заявив про своє бажання позитивно вирішити питання східних католиків. Однак перешкодила цьому зміна політичної ситуації в жовтні 1917 року. У зв'язку з більшовицьким терором, масовими арештами і повною ліквідацією екзархату Російської Католицької Церкви східного обряду в 1922-1923 роках плани Ватикану здійснені не були. Проте митрополит Андрей Шептицький відіграв провідну роль у створенні першого російського екзархату, який став спробою релігійного та культурного зближення Сходу і Заходу, нейтралізації та ліквідації взаємних непорозумінь.

Місіонерська діяльність Шептицького викликали занепокоєння влади та польського населення «східних кресів». На їхню думку, подібна акція Греко-Католицької Церкви супроводжуватиметься співпрацею з українськими політичними організаціями націоналістичного напрямку. Тому поширення унії на сході, зокрема на Волинь, Холмщину, в Білорусію з метою захисту православ'я могло згуртувати навколо себе маси віруючих під антипольськими гаслами. У проведенні цієї акції влада вбачала також небезпеку поширення проросійських настроїв, русифікації східних кресів. На думку одного з працівників Міністерства віросповідань та загальної освіти, уряд не міг і не бажав жертвувати своїми громадянами задля релігійного повернення Росії. Католицтво посіло б вагомe місце серед росіян-католиків, натомість Польща могла втратити стійких щодо російських впливів жителів.

Орест Красівський,
доктор іст. наук, професор, ст. наук. співр.
Інституту політичних і етнонаціональних
досліджень НАН України (м. Київ)

(Продовження у наступному номері)

Парафіяльна й абатська церква святого Євхаріуса та святого Матея на території бенедиктинського монастиря (Basilika St. Eucharis – St. Matthias) у німецькому місті Трір, де зберігається значна частина мощей святого апостола Матея, уже кілька сторіч є місцем паломництва християн Західної Європи. Церква, спорудження якої датоване в довідниках X–XII століттями, освячена в 1148 році, а побудована вона на фундаменті древньої римської церкви, у крипті якої із середини III століття знаходяться поховання перших трірських єпископів Євхаріуса та Валеріуса. За даними німецьких істориків Ганса-Йоахіма Канна та Едуарда Зебалда, цей римський храм був побудований у часи правління в Трірі Костянтина Великого (306-316) – приблизно в 313 році. У ті роки на цьому місці знаходився великий римський цвинтар, де відбувалися поховання аж до V століття. Археологи виявили тут кілька могильних шарів і нарахували в цілому близько чотирьох-п'яти тисяч кам'яних саркофагів (деякі з них сьогодні можна бачити на новому цвинтарі бенедиктинського монастиря).

Цвинтарний храм із криптою в народі називали церквою святого Євхаріуса.

За переданням, якась трірська вдова на ім'я Альбана начебто мала у своєму розпорядженні на території цвинтаря просторий склеп, де, на її бажання, і поховали першого трірського єпископа Євхаріуса. Пізніше на місці поховання єпископа спорудили церкву. За однією версією, чи то у вітварі, чи у його стіні, а за іншою – серед древніх цвинтарних надгробків – мешканці Тріра, на яких наприкінці VIII століття напали нормани, заховали велику святиню – ковчег із мощами святого апостола Матея. Вважається, що ці мощі були доставлені в Трір зі Святої Землі матір'ю Костянтина Великого – рівноапостольною царицею Єленою.

Апостол Матей прийняв мученицьку смерть у 63-му році. Різні джерела вказують на різні місця його кончини (Єрусалим і Колхіда); не сходяться й у тому, як саме був страчений апостол: чи був він побитий камінням, чи розп'ятий на хресті.

З Діяннь святих апостолів відомо, що апостол Матей скрізь супроводжував Ісуса Христа, слухав Його божественне навчання, був свідком Його чудес і славного служіння Господа роду людському, починаючи від Його Хрищення аж до дня Вознесіння.

Життя апостола, що ввійшло у складені святителем Димитрієм Ростовським Четьї-Мінеї, оповідає про те, що апостол Матей походив із племені Юди і народився у Вифлеємі. З раннього віку він вивчав у Єрусалимі закон Божий за священними книгами під наглядом праведного Симеона Богоприємця. Господь обрав

Де зберігаються мощі апостола Матея?

його спочатку учнем, а потім – і апостолом. Матей був одним із 70 «менших» апостолів, яких Господь обрав незабаром після обрання 12 апостолів. Після Господнього Вознесіння Матей був приєднаний до 12 апостолів замість відпавшого Юди Іскаріота. Приймаючи дари Святого Духа в день П'ятдесятниці, апостол Матей став проповідувати Христа. Спочатку місцем його проповіді була Юдея, пізніше – Ефіопія Понтійська. Тут він багато потерпів за Христа: його били, волочили по землі, вшали, стру-

дбувалися страти засуджених на каменування. Два свідки поклали руки на голову засудженого, що, за єврейським законом, свідчило про хулу на Бога, і виконали свій обов'язок – першими кинули камені. Святий апостол звернувся до них із проханням, аби ці перші два камені були покладені з ним у труну – як свідчення його страждань за Христа. Потім і решта тих, що зібралися, стали кидати каменями в Матея, і він віддав душу Богові. Уже мертвому апостолові ще й відрубали голову. Християни ж із честю поховали тіло мученика Христового.

Відомо, що чесна глава Божого апостола зберігалася в храмі святих апостолів у Константинополі. Частина мощей апостола Матея бачили у Римі. Є відомості, що святі мощі апостола також зберігалися в якомусь «монастирі братів вірменських» на березі озера Іссик-Куль, однак уже багато сторіч цей монастир схований водами озера, а експедиції, які споряджувались для його виявлення, поки що не дали обнадійливих результатів.

Частина святих мощей апостола Матея, що зберігається

у трірському соборі – єдині, за твердженням німецьких істориків, мощі цього святого в Європі, що північніше Альп. За переказом, про перебування мощей у Трірі було відомо давно, але виявлені вони були випадково. У 1127 році на території згаданого південного римського цвинтаря розкопали ковчег із мощами апостола. Чудесне віднайдення захованих від ворогів мощей апостола Матея стало приводом для будівництва у Трірі величного храму, який був посвячений святому Маттіасу (так у західній традиції іменують апостола Матея), однак останнім часом у письмових джерелах ця церква святих Євхаріуса і Матея.

Ковчег із мощами апостола Матея вмонтований у підставу постаменту, стилізованого під високий надгробок із чорного мармуру, на якому лежить біла мармурова фігура апостола. Молільники можуть бачити цей ковчег крізь ґрати перед кам'яним постаментом. У деяких німецьких туристичних довідниках цей мармуровий постамент у готичному стилі називають «саркофагом» або навіть «могилою» апостола Матея, що не відповідає дійсності, – як і те, що цей святий нібито проповідував у Галлії.

За даними бенедиктинського монастиря у Трірі, храм, де зберігається «трірська» частина мощей апостола Матея, щорічно відвідує близько 50 тисяч прочан, а останнім часом збільшується кількість віруючих із країн Східної Європи.

Апостола Матея привели в містечко неподалік Єрусалиму, зване Вефласкіла, де зазвичай

Святий Януарій здійснив чудо в Неаполі

У Неаполі в катедральному соборі знову відбулося так зване «чудо святого Януарія», кров якого стала рідкою, повідомив громадськості кардинал Крещенцо Сепе. З цієї нагоди жителі Неаполя радіють, адже для них це – гарний знак.

Висохла кров заступника Неаполя, запаяна у спеціальній капсулі, зазвичай стає рідкою тричі на рік: 19 вересня, коли вірні прославляють великомученика, 16 грудня, коли неаполітанці відзначають річницю чудесного порятунку від виверження Везувію у 1631 році, що стався завдяки заступництву святого, і, нарешті, і суботу, що передус першої неділі травня. Інколи «чудо» відбувається відразу, а іноді для цього потрібно кілька днів молитов.

У минулому грудні, у день річниці чудесного порятунку від виверження Везувію, у Неаполі не відбулося «чуда святого Януарія», що викликало тривогу серед місцевих жителів. Тоді тисячі парафіян, що зібралися в церкві Санта К'яра, очікували, що кров, яка зберігається тут, знову закипить і стане рідкою, однак, всупереч звичаю, цього не трапилося. Це вважається поганим знаком: неаполітанці впевнені, що якщо чудо не здійсниться, на місто спадуть важкі випробування.

Учені дотепер не можуть пояснити походження цього феномену. Але неаполітанців це анітрішки не бентежить: вони продовжують вірити в чудо і сподіваються, що святий Януарій ніколи не залишить у біді мешканців міста.

КУМРАНСЬКІ СУВОЇ БУДУТЬ ПРОЧИТАНІ ЗАВДЯКИ СУЧАСНИМ ТЕХНОЛОГІЯМ

Британські вчені з університету Кардіфа приступили до реалізації унікального проекту з прочитання невивченої поки що частини знаменитих сувоїв Мертвого моря, вік яких сягає двох тисяч років. Метод, запропонований ученими, заснований на використанні синхротронного випромінювання, джерелом якого дослідники хочуть використати прискорювач Diamond.

У давнину для письма використовувалося чорнило, виготовлене з наростів на листках дуба, які називаються також чорнильними горішками. Ця речовина застосовувалася протягом тривалого часу, однак вона ушкоджує матеріал, на який наноситься.

Над'яскраві рентгенівські промені можуть вільно проникати крізь молекулярну структуру пергаменту, але затримуються на вкрапленнях заліза в чорнилі. Спеціальна програма дозволяє обробляти пошарові зображення манускриптів і на основі отриманих даних визначає наявність на кожному рівні нерозгорнутого сувою написів, у результаті чого відтвориться невидимий раніше текст.

Сувої, виявлені в 1947 році у місцевості Ваді-Кумран на пустельному, незаселеному березі Мертвого моря, були написані в часи зародження християнства і проливають нове світло на історію найпоширенішої релігії світу. Однак значна кількість цих рукописів так і не була розшифрована через граничну старість матеріалу – при розгортанні пергамент може просто розсіпатися.

Вітаємо Ювілярів!

У жовтні святкують ювілеї:

20-річчя священства – о. Іван Кушнірецький (18.10)

55-річчя уродин – о. Петро Паньків (11.10)

55-річчя уродин – о. Зіновій Роман (16.10)

50-річчя уродин – о. Володимир Геш (19.10)

50-річчя уродин – о. Богдан Козут (09.10)

35-річчя уродин – о. Володимир Гоцанюк (22.10)

Свідоцтво про реєстрацію: серія KB 4266

Над випуском працювали:

головний редактор:
о. Іван Галімурка,
літературний редактор: Святослав СМУК,
редактор:
Вячеслав Чижевський.

Відгуки та пропозиції надсилати на адресу:

площа св. Юра, 5, м. Львів,
Україна, 79000,
тел. (0322) 79-86-93;
тел. (032) 233-40-73;
e-mail: meta_ugcc@ukr.net

Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати матеріали. За достовірність фактів відповідає автор.

При передруку посилання на газету «МЕТТА» обов'язкове.

Матеріали не рецензуються і не повертаються. Редакція може не поділяти думку автора.

Друк: Друкарня газети «Армія України»

Тираж: 6000